

William Shakespeare

MARNÁ LÁSKY SNAŽENÍ

Přeložil J. Malý.

Osoby.

Ferdinand, král Navarský.

Biron, >

Longaville, >

Dumaine, > pánové z komonstva králova.

Boyet, >

Mercade, > pánové z komonstva princezny Francouzské.

Don Adriano de Armado, Španěl.

Sir Nathanael, farář.

Holofernes, školní učitel.

Dull, biřic.

Costard, sašek.

Moth, páže Dona Adriana.

Lesní.

Princezna Francouzská.

Rosalina, >

Marie, >

Kateřina, > dámy princezny.

Jaquenetta, venkovské děvče.

Důstojníci a jiní, služebnictvo královo a princeznino.

Dějiště: Navarra.

Jednání první.

Výjev první.

Park se zámkem.

Vystoupí král, Biron, Longaville a Dumaine.

Král. Necht' sláva, po níž všickni za živa
se honí, žije v nápisech na našich
náhrobcích kovových, jsouc ozdobou
nám v smrti nehodě, ač jest-li že
vzdor nenasytně hltavému času
dosáhnem' žití svého snahami
té ctí, jenž ostří kosy její ztupíc
nám v dědictví odkáže celou věčnost.
A protož, statní bojovníci – neb
to jste, válčice proti vášním svým
i náramnému chtíčů světských voji –
bud' přísně plněn poslední náš rozkaz.
Navarra stane se tak divem světa,
a dvůr náš malou akademií,
rozjímající tiše živé umy.
Vy, Birone, Dumaine, Longaville,

jste přísahou se zavázali, se mnou
žit po tři léta jako spolužáci
a řídit se podle pravidel,
jež obsahuje v sobě tento list.
Teď po přísaze podpište svá jména,
by vlastní rukou porazil svou čest,
kdo v nejmenším se od nich uchýlí.
Nuž, jste-li odhodláni, podpisujte,
a v slibu přísahou stvrzeném stůjte.

Longaville. Jsem odhodlán, toť tříletý jen púst.

Duch bude hodovat, ač tělo strádat.
Tímť hlava prázdnější, čím břicho větší,
lahůdky žebrům, ne však vtipu svědčí.

Dumaine. Já, milostivý pane, chci se káti,
hrubější světské rozkoše přepouštím
hrubého světa podlým otrokům.

Bohactví, lásce, slávě vale dávám,
s těmito všemi mudrcem se stávám.

Biron. Já pouze sliby druhých opakuji;
neb, králi můj, již přísáhal jsem na to,
že v studiích tři léta chci zde trávit.
Však jsou tu jiné, přísné závazky:
nevidět ženy po ten celý čas,
to snad v tom spise není obsaženo;
jeden den v témdni pokrmu se netknout,
a ostatně jen jednou za den jíst,
i to snad není obsaženo v něm;
pak *spáti v noci jen tři hodiny,*
a nezamhouřit oka celý den
(až dosaváde měl jsem obyčej
nic zlého nemyslití celou noc,¹⁾
ba nad to půl dne obracet v noc temnou),
i to snad není obsaženo v něm.

Pretěžkéť výminky: nevidět paní
a studovat o hladu beze spaní.

Král. Tak učiniti přísáhal jsi přec.

Biron. Můj králi, jinak má se tato věc.
S Milostí Vaší vědy pěstovat,
zde při dvoře tři léta setrvat
přísáhal jsem.

Král. Na všecko, pokud vím,
též ostatní.

Biron. Odpusťte, to byl šprým.
Jakýž jest, prosím, účel studování?

Král. Toho, co nevíme, se dovídání.

Biron. Co sprostý rozum nepodává nám?

Král. Tak jest; to zjeví božské vědy chrám.

Biron. Tož přísahám tak studovati hledět,
bych zvěděl co mi zakázáno vědět,
na příklad: kde bych dobře obědval,

když zapovězeno, bych bodoval;²⁾
aneb kde sličné jakés děvče dlí,
o němž mi sprostý rozum nepoví;
jak těžkou přísahu lze obejítí,
a proto poctivým přec mužem býti.
Když takový jest prospěch studování,
tož věda ví, o čemž nemá ni zdání,
a na to snadné mi jest přísáhání.

Král. Ty věci překážky jen vědě staví,
a mysl naši rozkošemi baví.

Biron. Marnáť jest všecka rozkoš, nejvíc ta,
která jen klopotně jest nabyta,
a z níž jen zase nových klopot máme.
Tak často trudně nad knihou dřepíme,
v níž pravdy světlo úsilně hledáme,
a přec pro klamný lesk ho nevidíme.
Než zvíme, kde se ve tmě světlo skrývá,
vlastnímu zraku světla již ubývá.
I hled'mež raděj oku lahodit,
na jiné krasší je upírajíce,
by vůdcem nám byl jasný jeho svit
týmž světlem, kterýmž slepla naše svíce.
Skvoucímu slunci věda podobna,
jež zrakem drzím nelze prohlédnouti;
skrovnáť učených nádeníků mzda,
již cizí doklad může poskytnouti.³⁾
Pozemští kmotři světél nebeských,
jenž každé hvězdě jméno dávají,
nezískají za světlých nocí svých
nic víc než ti, kdo hvězd ni neznají.
Nám učenost přináší jenom jméno,
jenž každým kmotrem můž být uděleno.

Král. Z knih naučil se proti knihám býti.

Dumaine. Prokročil v tom, všem pokrok zameziti.

Longavile. An pleje žito, koukol stát nechává.

Biron. Když sedí husy, jaro nám nastává.

Dumaine. Co s tím zde ?

Biron. Dobře se to shoduje.

Dumaine. Ne s rozumem.

Biron. Vždy se to rýmuje.

Král. Ty's jako ostrý mráz nepříznivý,
jenž první jara zplozence užívá.

Biron. Necht'; proč se pyšné léto chlubit smí,
dřív než se právem ptačí zpěv ozývá?
Proč bych se z potracení těšit měl?
Já růži nežádám o vánocích,
ni v nově skvějícím se květnu sníh;
vždy těším se jen z darů časových.
Vy, jenž tak pozdě k studiím se máte,
dům chtějí otevřít přes střechnu přelézáte.

Král. Nuž nedrž s námi; s Bohem! můžeš jíti.

Biron. Ne, králi můj; já slíbil s vámi dlíti.

A třeba hloupost hájil jsem tak vřele,
jak nelze vám ni moudrost andělskou,
přec přísahu svou vyplním já cele
tříletou každodenní pokutou.

Přečíst mi dejte list, bych pod tuhé
ty zákony podepsal jméno své.

Král. Ta povolnost tě chrání před hanbou.

Biron (*čte*). Item „nižádná žena se nemá přiblížiti k mému dvoru na míli vzdálí.“ – To také bylo prohlášeno?

Longaville. Před čtyřmi dny.

Biron. Pod jakým pak asi trestem.

Čte

„Pod ztrátou jazyka.“ – Kdo vymyslel ten trest?

Longaville. To já byl sám.

Biron. A proč pak, smím-li vědět?

Longaville. By zahnal odtud je trest ukrutný.

Biron. Toť zákon všemu citu protivný.

Čte

Item „bude-li který muž v těchto třech letech viděn an mluví se ženštinou, nechť stane se mu veřejná potupa, jakou jen ostatní dvůr vymyslet může.“

Ten článek porušit musíte sám,
můj králi; neb, jak mámo, v poselství
Franckého krále dcera jede k vám,
jenž vznešenou se půvabností skví,
vyjednat Akvitanska postoupení
starému, churavému otci svému;
a protož marné buď to stanovení,
neb cesta kněžny k dvoru navarskému.

Král. Na to jsme věru zapomněli, páni.

Biron. Tak učenost svůj často cíl přehání,
snažíc se o to, co by ráda chtěla,
nepomní na to, co by činit měla;
u cíle pak má tolik zisku z něho,
co vůdce z města ohněm dobytého.

Král. Ten článek arcíť nelze zachovat,
ona zde nutně musí bytovat.

Biron. My všickni nutně přísahu zrušíme
třítisíckrát tou dobou tříletou,
neb přirozenou vášnivost krotíme
jen zvláštní milostí, ne násilou.
Zruším-li přísahu, tož omluven
jsem nutností a skutkem nevinen. –

Podpisuje

Již směle pravidla podpíši tato;
kdo proti nim dost málo pohřeší se,
ten trestem věčnou potupu měj za to!
Jak mně, tak jiným svůdce objeví se;
však tuším, třeba s přístupem otálím,

že shledán budu nejdíl v slibu stálým.
Což zábavy nám žádné přáno není?

Král. I bude, věřte, dosti vyražení.

Přišel k nám Španěl, kopa vybraná,
všech nových mravů znalec k podivení,
jenž v hlavě, hojný poklad frásí má,
a jejžto vlastní marnochlouby zvuk
co čarohudba v zápal uvozuje;
muž výtečník, jenž, kde je sporů hluk,
o pravdě i o křivdě rozhoduje.
Ten třestík, zván Armado, bavit bude
vypravováním nás za prázdných dob
o smědých recích španělských, kde všude
nalezl který v boji slavný hrob.
Jak vám se zalíbí, to nevím; já
jej slyším rád, neb pěkně lháti zná;
on za kapelu náhradu mi dá.

Biron. Armado převýborný jesti kvítek,
obratný mluvka, přední z mody dítek.

Longaville. On s Costardem vyrážet budou nás,
tak studovat tři léta – krátký čas.

Vystoupí Dull s psaním a Costard.

Dull. Kde jest kniže ve vlastní osobě?

Biron. Zde, příteli. Co žádáš?

Dull. Já sám představuji jeho vlastní osobu, neboť jsem Jeho Milosti biřic; ale já bych rád
viděl jeho vlastní osobu tělem a krví.

Biron. Zde jest.

Dull. Pan Arm – Arm – se vám poroučí. Kuje se nějaké šelmovství; toto psaní vám více poví.

Costard. Pane, jeho obsah se týká mne.

Král. Psaní od slovutného Armada.

Biron. Bud' obsah jakkoliv nízký, doufám k Bohu, že slova budou vysoká.

Longaville. Tuším, že jim i nebe bude nízké. Dejž nám Bůh trpělivost!

Biron. Poslouchat anebo nemuset poslouchat?

Longaville. Tiše poslouchat a mírně se smát, anebo nemuset ani jedno ani druhé.

Biron. Uvidíme, k jakému stupni vzlet listu povznese naši veselost.

Costard. Týká se to mne, neboť se jedná o Jaquenettu. Věc je ta, že jsem byl přistižen při
věci.

Biron. Na jaký způsob?

Costard. Na ten způsob, pane, že mne viděli s ní sedět ve dvorci na lavici, a když jsem chtěl
jít za ní do hájku, lapli mne. Člověk přece smí mluvit se ženskou v jistém způsobu; já
myslím že na všechn způsob.

Biron. A co dále?

Costard. Já za to odnesu; chraň Bůh nevinnost.⁴⁾

Král. Chcete to psaní pozorně poslechnout?

Biron. Jako nějaký orakul.

Costard. Taková jest křehkost člověka, že se podává tělu.

Král (čte). „Veliký náměstku, místodržiteli nebes a jediný panovníče Navarry, duše mé
pozemský bože a těla mého živící příznivče,“ –

Costard. Dosavad ještě ani slova o Costardovi.

Král. „Tak jest,“ –

Costard. Může tak být; ale povídá-li, že tak jest, tedy jest on, abych pravdu řekl, tak tak.

Král. Pokoj!⁵⁾

Costard. – buď se mnou i s každým, kdo se nechce bít.

Král. Ani muk.

Costard. – o tajemstvích jiných lidí, prosím vás.

Král. „Tak jest, obležen černobarvou těžkomyslností poručil jsem černosklíčující zasmušilost nejhojivějšímu léku Tvého zdravotárního vzduchu, a jako že jsem šlechtic, vyšel jsem si na procházku. Kdy? Okolo šesti hodin, když se dobytek nejvíce pase, ptáci nejlépe zobají a lidé k onomu pojedení zasedají, které se nazývá večeří. Tolik o době kdy. Nyní o pozemku, který – totiž na který jsem vstoupil: nazývá se Tvůj park. Teď o místě, kde – totiž kde jsem byl svědkem toho oplzlého a nanejvýše protivného výjevu, jenž ze sněhobílého péra mého láká inkoust ebenočerný, jaký tuto spatřuješ, značíš, přehlížíš anebo vidíš. Tedy o tom místě kde – jest to severo-severo-východně a na východ od západního konce Tvé uměle propletené zahrady: tam jsem spatřil toho sprostoduchého pastuchu, toho mrzkého cvrčka Tvé kratochvíle,“

Costard. Mne.

Král. – „onu neučenou, málo vědoucí duši,“

Costard. Mne.

Král. – „tu mělkou nádobu,“⁶⁾

Costard. Pořád mne.

Král. – „jenž, pokud se pamatuji, nazývá se Costard,“

Costard. Ó, to jsem já.

Král. – „sduženého a ve spolku, proti Tvému vydanému a prohlášenému ediktu a zákazu, se – se – ó se – až se ostýchám říci s kým.“

Costard. S děvkou.

Král. – „s dítětem naší pramateře Evy, se ženštinou, čili ještě srozumitelněji řečeno, se ženskou. Já ho tedy (jak mne k tomu pobádala moje vždy vážená povinnost) odeslal Tobě, aby se mu dostalo zaslouženého trestu od sluhy Tvé vznešené Milosti, Antonína Dulla, muže dobrého jména, chování, způsobu a poctivosti.“

Dull. To jsem já, s Vaší Milosti dovolením: já jsem Antonín Dull.

Král. „Co se týče Jaquenetty (tak se nazývá slabší nádoba), kterou jsem zastihl s napřed jmenovaným pastuchou, tu chovám co nádobu hněvu Tvého zákona, a k nejmenšímu milostivému pokynutí Tvému ji přivedu před soud. Tvůj v úplné, oddané a v srdci planoucí horlivosti služební Don Adriano de Armado.“

Biron. Není to sice tak pěkné jak jsem očekával, ale přece nejlepší co jsem kdy slyšel.

Král. Ano, nejlepší za nejhorší. – Nuže, chlapíku, co tomu říkáš?

Costard. Pane, já se znám k té děvce.

Král. Slyšel jsi to veřejné prohlášení ?

Costard. Přiznávám se, že jsem o tom slyšel, ale málo si pamatoval.

Král. Bylo prohlášeno, že přijde na rok do vězení, kdo bude dostižen se ženskou.

Costard. Já nebyl se žádnou dostižen, pane, já byl dostižen s dívčinou.

Král. Dobře, vždyť bylo prohlášeno: s dívčinou.

Costard. Nebyla to ani žádná dívčina, pane; byla to panna.

Král. I to bylo zapovězeno, s pannou.

Costard. Když tomu tak, já upírám její panenství; já byl dostižen s holkou.

Král. Ta holka ti málo spomůže.

Costard. Ba spomůže mně ta holka.

Král. Chlapíku, já ti ukládám za trest, abysi se osm dní postil při vodě a při chlebě.

Costard. Raději bych se celý měsíc modlil při polévce a skopovém.

Král. A Don Armado bude tvým hlídačem. –

Ty, Birone, ho jemu odevzdej.

A nyní, pánové, přikročme k tomu,
co vespolek přísáhali jsme sobě!

Odejdou král, Longaville a Dumaine.

Biron. Svou hlavu sázím proti čímkoliv

klobouku, že ty přísahy a zákony

se v holý posměch obrátí. –

Pojď, chlapíku.

Costard. Já trpím pro pravdu, pane. Neboť pravda jest, že jsem byl dostižen s Jaquenettou, a Jaquenetta je skutečné děvče; a protož vítán mi budiž trpký kalich blahoslavenství! Snad opět někdy zavítá mi strast, [7] až do té doby pak usad' se, zármutku.

Výjev druhý.

Dům Armadův v parku.

Vystoupí Armado a Moth.

Armado. Chlapče, jaké je to znamení, když muž velikého ducha stane se těžkomyslným?

Moth. Veliké znamení, pane, že bude vyhlížeti smutně.

Armado. Ale vždyť smutnost a těžkomyslnost je totéž, milý synáčku.

Moth. Není, není; můj Bože, pane, to není jedno.

Armado. Jak můžeš od sebe dělit smutnost a těžkomyslnost, můj útlý mládenečku?

Moth. Pouhým výkladem jich účinků, můj tuhý pane.

Armado. Jakže, tuhý pane? proč tuhý pane?

Moth. Proč útlý mládenečku? útlý mládenečku?

Armado. Já tě nazývám útlým mládenečkem, poněvadž tento název hodí se k tvým mladým letům, jež můžeme nazývati útlým věkem.

Moth. A já vás tuhým pánem, poněvadž se ten název hodí k vašim starým letům, jež můžeme nazývati tuhým věkem.

Armado. Toť pěkné a vhodné.

Moth. Kterak to myslíte, pane? Jsem já pěkný a moje řeč vhodná? anebo jsem já vhodný a moje řeč pěkná?

Armado. Ty jsi pěkný, poněvadž jsi malý.

Moth. Málo pěkný, poněvadž malý. A proč pak vhodný?

Armado. Proto že jsi obratný.

Moth. Mluvíte tak mně na pochvalu, pane?

Armado. Na tvou zaslouženou pochvalu.

Moth. Rovněž tak mohu chváliti úhoře.

Armado. Jak? že úhoř jest důmyslný?

Moth. Že úhoř jest obratný.

Armado. Já pravím, že jsi obratný v odpovídání. Ty rozpaluješ mou krev.

Moth. Já mám svou odpověď, pane.

Armado. Já nemiluji býti křížován.⁸⁾

Moth (stranou). On mluví právě naopak: kříže nemilují jeho.

Armado. Já slíbil tři léta s králem studovati.

Moth. To můžete učinit za hodinu, pane.

Armado. Není možná.

Moth. Kolik jest třikrát jedna?

Armado. Já jsem špatný počtař; k tomu náleží šenkýř.

Moth. Vy jste šlechtic a hráč, pane.

Armado. K tomu oběmu se znám; to patří k uhlazenosti dokonalého muže.

Moth. Tedy zajisté víte, mnoho-li dělá dohromady eso a dó.

Armado. To dělá o jednu více než dvě.

Moth. Čemu sprostý lid říká tři.

Armado. Tak jest.

Moth. Nuže, pane, je to takové studování? Sestudovali jsme *tři* dříve nežli jste třikrát očima mrknul, a jak snadno jest přidati k tomu slovo *léta*; potom máte sestudována tři léta ve dvou slovech, jak vám to poví tančící kůň.⁹⁾

Armado. Velmi pěkně provedeno.

Moth (*stranou*). Že jsi sprosták.¹⁰⁾

Armado. Dále se ti musím vyznati, že jsem zamilován, a poněvadž milovati jest pro vojáka něco sprostého, tedy jsem zamilován do sprosté holky. Kdybych svůj meč vytasiv proti záchvatu lásky mohl se zprostiti hanebné myšlénky na ni, tož bych zajal chtíč a vyměnil bych jej s nějakým francouzským dvořanem za nějakou nově vymyšlenou poklonu. Vzdychati jest hanba, zaklínati měl bych Kupida. Potěšuj mne, chlapče. Kteří velcí mužové byli zamilovaní?

Moth. Herkules, pane.

Armado. Ó ten cukroušek Herkules! – Více příkladů, milý hochu, jmenuj jich více; a, má dušinko, ať jsou to lidé zachovalí a statní.

Moth. Samson, pane, to byl statný muž, jenž odnesl na zádech vrata od brány jako nosič, a při tom byl zamilován.

Armado. Ó složitý Samsone! silnosvalný Samsone! Já tě tak převyšuji svým končířem, jako ty převyšuješ mne nosením vrat. Já jsem také zamilován. Kdopak byla milenka Samsonova, milý Mothe?

Moth. Ženská, pane.

Armado. Jaké pleti?

Moth. Všech čtyř, anebo tří, anebo dvou, anebo jedné ze čtyř.

Armado. Řekni mně určitě, jaké byla pleti?

Moth. Mořské, pane.

Armado. Je to jedna ze čtvera pletí.¹¹⁾

Moth. Tak jsem četl, pane, a ještě k tomu nejlepší.

Armado. Zelená jest arcíť barva milovníků, ale mít milovnici takové pleti, k tomu měl Samson malou příčinu. Nejspíše ji miloval pro její vtíp.

Moth. Tak jest, pane, neboť ona měla zelený vtíp.¹²⁾

Armado. Moje milá jest celá beze skvrny bílá a červená.

Moth. Pod takovou pletí, pane, tají se často velmi poskvrněné duše.

Armado. Vysvětli mi to, mé zvedené dítě, vysvětli.

Moth. Otcův vtípe a matčin jazyku, přispějte mi na pomoc!

Armado. Něžné to vzývání dětské; velmi pěkné a pathetické!

Moth. Tvář bílá-li a červená,

tuť chyba nepozná se,
neb vinou tvář je zardělá,
a strachem bledne zase.

Tu ani vinu ani strach
na dívce nepoznáme,
neb na takových podobách
obé vždy znamenáme.

Velmi nebezpečný to rým, pane, proti všelikým důvodům pro bělost a červenost.

Armado. Neznáš, hochu, baladu o králi a žebravém děvčeti?¹³⁾

Moth. Asi před třemi sty lety spáchal svět takovou baladu, ale nyní, tuším, nelze jí více nalezt; a kdyby se našla, nestála by za to ani slova ani nápěv.

Armado. Já dám ten příběh znova přepracovat, abych své poblouzení mohl omluviti znamenitým předchůdcem. Hochu, já miluji to selské děvče, které jsem v hájku přistihl s tím hloupým pacholkem; ona zasluhuje...

Moth (*stranou*). Pardus; ale přece ještě lepšího milovníka, nežli jest můj pán.

Armado. Zpívej, hochu; stávám se těžkomyslným ze samé lásky.

Moth. To je přece divná věc, když milujete tak lehkou ženštinu.

Armado. Zpívej, povídám.

Moth. Mějte jen strpení, až tato společnost zase odejde.

Vystoupí Dull, Costard a Jaquenetta.

Dull. Pane, král vám přikazuje, abyste vzal Costarda do svého opatrování; nemáte mu dopřát ani žádné radosti ani žalosti, ale třikrát za týden musí se postit. Toto děvče musím odvést do parku, má se stát mlékařkou. Mějte se dobře.

Armado. Moje zardění mne prozradí. Děvče.

Jaquenetta. Muži.

Armado. Já tě navštívím v tvém příbytku.

Jaquenetta. Bydlím nedaleko odtud.

Armado. Však já vím kde.

Jaquenetta. I můj Bože, jak jste vy moudrý.

Armado. Já ti povím divné věci.

Jaquenetta. S tou tváří.

Armado. Já tě miluji.

Jaquenetta. To jsem slyšela od vás.

Armado. Měj se dobře.

Jaquenetta. Provod' vás jasné nebe.

Dull. Pojd', Jaquenetto, pojd'.

Dull a Jaquenetta odejdou.

Armado. Padouchu, postit se musíš za své provinění, dříve nežli dosáhneš odpuštění.

Costard. Dobře, pane, doufám, když to budu činit, že se to stane s plným žaludkem.

Armado. Těžce budeš potrestán.

Costard. Jsem vám více povděčen nežli vaši lidé, neboť ti bývají jenom lehce odměřováni.

Armado. Odved'te toho padoucha; zavřete jej.

Moth. Pojd', ty otrocký přestupníku; pojd'!

Costard. Nedejte mne spoutat, pane; bez pout se budu postit.

Moth. Nic to, chlapíku;¹⁴⁾ do vězení s tebou.

Costard. Dočkám-li se opět radostných dnů spousty,¹⁵⁾ jaké jsem míval, pak jistí lidé uvidí –

Moth. Co uvidí jistí lidé?

Costard. Ó, nic jiného, pane Mothe, než nač se budou dívat. Věznům se nesluší býti příliš skoupými se slovy, a proto neříkám nic.¹⁶⁾ Mámt' chvála Bohu tolik trpělivosti co každý jiný člověk, a proto mohu být tich.

Moth a Costard odejdou.

Armado. Já miluji samu tu nízkou půdu, na niž vkročil její stěvíc, který jest ještě nižší, veden její nohou, která jest nejnižší.¹⁷⁾ Ať jsem křivopřísežník (a to je veliký důkaz ošemetnosti), jestliže miluji. A kterak to může býti pravá láska, jeví-li se ošemetně? Láska jest šotek, láska jest ďábel; není jiného zlého anděla kromě lásky. Samson byl od ní pokoušen, a to byl přece muž znamenité síly; Šalomoun byl od ní sveden, a měl přece tak výtečný rozum. Kupidova střela jest nad palici Herkulesovu, což pak je proti ní španělský končír? První a druhá příčina¹⁸⁾ nehodí se mně, on zas nebojí se kordu a nedbá pravidel souboje. Je pro něj hanba, že ho nazývají chlapcem; ale z toho má slávu, že přemáhá muže. Dobrou noc, udatnosti, rezavěj, korde, mlč, bubne! neboť ten, jenž vámi vládl, jest zamilován; ano, on miluje. Necht' mně přispěje některý z patra rýmující bůžek; neboť

zajisté se ještě dám do dělání znělek. Vtipe, vymýšlej, péro, piš, neboť mám chuť na celé foliové svazky.

Odejde.

Jednání druhé.

Výjev první.

Jiná část parku. V pozdělejší jeden veliký a více menších stanů.

Vystoupí princezna Francouzská, Rosalina, Marie, Kateřina, Boyet, pánové a jiné dvořanstvo.

Boyet. Teď, kněžno, vešken svůj seberte um,
považte, koho posílá váš otec,
a ku komu, i v jaké příčině.
Vy, jižto svět tak převysoko ctí,
se máte smlouvat s nevyrovnaným
Navarským, jediným to dědicem
vší dokonalosti, jenž muže zdobí;
a o nic menšího než Akvitansko,
jenž hodno býti věnem královny.
Plýtvajte teď vzácnými vděky svými,
jak příroda, činivší vděky vzácné,
když práhnout nechajíc svět ostatní
na vás jen všecky sypala je štědře.

Princezna. Můj dobrý pane Boyete, mé kráse,
ač skrovné jen, netřeba lesknavého
vyšperkování vaší chvály. Krásu
úsudkem zraku svého kupujeme,
však nevykřikujeme na prodej
kramářským sprostým způsobem. Já méně
na vaší chvále sobě zakládám,
než sobě vy za moudrost počítáte,
na chválu mou svůj vynakládat vtíp.
Než teď mám úkol pro vás. Víte dobře,
můj milý Boyete, o čem se pověst
roznáší vůkol, kterak král Navarský
slib učinil, že před uplynutím
tří let, jež v pracných studiích chce trávit,
nemá být přístupen dvůr jeho tichý
nižádné ženštině: tož třeba nám,
než překročíme zakázaný práh,
dřív zvědět vůli jeho; v příčině
té, důvěřice vaší rozšafnosti,
jsem vyvolila vás za nejlepšího
přímluvce svého. Povězte mu tedy,
že dcera krále Franckého, chtíc s ním
o důležitých, pilných věcech jednat,
sejít se žádá s Jeho Milostí.
To spěšte povědít mu; mezi tím
pokorně vyčkám jeho rozhodnutí.

Boyet. Hrd na svou úlohu ochotně jdu.

Odejde.

Princezna. Hrdost vždy ochotna jest; také vaše. –

A kdož pak, milí páni, připojil
k cnostnému králi se v takovém slibu?

1. Pán. Tu předně Longaville.

Princezna. Znáte ho?

Marie. Já znám jej, Milosti; na svatbě pána

Perigorského s krásnou dědičkou
Jakuba Falconbridge, v Normandii,
jsem toho Longavilla viděla.

Za muže zvláštních darů pokládán
jest zběhlý v uměních,¹⁹⁾ ve zbrani slavný;
vše daří se mu, oč se zasadí.

Jen jednu skvrnu má lesk jeho cnosti,
ač můž-li jaká temnit cnosti lesk,
tož ostrý vtip, jenž spojen s vůlí krutou
svým hrotem raní, neb ta ničeho
nešetří, co se octne v její moci.

Princezna. Šprýmovný tedy, posměvačný pán?

Marie. Tak praví všickni, co jej dobře znají.

Princezna. Tacito vtipáckové krátce žijí,
vadnouce v zrostu. – Kdo jsou ostatní?

Kateřina. Mladý Dumain, hoch velmi spůsobilý,

ode všech cnostných pro cnost milován.
Jsa schopen velmi škodit nezná zloby;
mát' vtipu dost, by spravil špatný vzhled,
a vzhled i beze vtipu příjemný.
U Alençonského jsem vévody
jej viděla, a moje líčení
jest chudé proti jeho výtečnosti.

Rosalina. S ním byl tam, dobře-li jsem zpravena,
i jiný z učenců těch, Biron jménem.

Já s mužem veselejším nežli on,
jenž při tom povždy šetří slušných mezí,
se nikdy nebavila. Jeho oko
mu příležitost poskytuje k vtipu,
neb na čemkoliv ono spočine,
ten z toho veselý již činí šprým,
jejž čilý jazyk jeho – tlumočník
myšlének – přednáší tak prostomile,
že starci zevlujíce poslouchají,
mladíci pak jsou u vytržení
lahodnou obratností jeho řeči.

Princezna. Bůh s vámi! Což pak všecky jste se zbouchly,
že každá svého milce obsypává
tak štědře zdobnou chvály okrasou?

Marie. Přichází Boyet.

Boyet *se vrátí.*

Princezna. Nuže, máme přístup?

Boyet. Král zpraven byl, že Vaše Jasnost přijde;
a on i všickni druzi jeho slibu

se chystali uvítat Vaši Milost,
dřív než jsem přišel. Tolik zvěděl jsem,
že míní pod nebem vás ubytovat,
jak oblehače residence své,
by nemusil svůj porušit slib
uvedením vás v prázdný zámek svůj.
Již přichází.

Vystoupí král, Longaville, Dumain, Biron a dvořané.

Král. Bud'te vítána, krásná kněžno, na dvoře navarském.

Princezna. Krásu vám vracím, a vítána ještě nejsem. Strop tohoto dvora jest příliš vysoký,
aby náležel vám, a vítání na širém poli příliš nízké, aby příslušelo mně.

Král. Budete vítána mně na mém dvoře.

Princezna. Těším se na to; uveďte mne tam.

Král. Poslyšte, kněžno, já se zapřísáhl – –

Princezna. Bůh pomoz! přísahu tu porušíte.

Král. Po vůli své ni za veškerý svět.

Princezna. Však vůle zruší vůli,²⁰⁾ dále nic.

Král. Nevíte, krásná kněžno, oč se jedná.

Princezna. Vy nevědomím tím byl byste moudrý,

kdež vědomost vás činí nevědomým.

Slyším, že Vaše Milost královská
se přísahou odřekla domácnosti.

Hřích smrtelný jest přísahu tu splnit,
a hřích ji zrušit.

Než odpusťte, jsem příliš všetečna;
mně nesluší chtít učit učitele.

Zde račte přečíst účel příští mého,
a brzké dát mi rozhodnutí o něm.

Podá mu list.

Král. Jen možno-li to rychle učinit.

Princezna. Musíte, chcete-li mne s krku zbýt;
sic křivopřísežník jste, mám-li dlít.

Biron (*k Rosalině*). Netančili jsme spolu v Brabantu?

Rosalina. Netančili jsme spolu v Brabantu?

Biron. Zajisté, vím to.

Rosalina. Nač se tedy ptáte?

Biron. Nesmíte hned tak rychle odseknout.

Rosalina. Jen vaše otázky puď mne k tomu.

Biron. Váš vtip uhání prudce, až se schvátí.

Rosalina. Ne dřív, než jezdce svého v bahně ztratí.

Biron. Kolik jest hodin?

Rosalina. O kolik bláznů dbají.

Biron. Co sličnou larvu mají.²¹⁾

Rosalina. A pod ní sličnou tvář.

Biron. Stem milovníků zář.

Rosalina. Jen vy se k nim nedejte.

Biron. Jdu; již se dobře mějte.

Král. Váš otec, kněžno, připomíná zde
jakousi splátku sta tisíců korun,
pouhé to polovičky sumy, kterou

můj otec vynaložil v jeho válkách.
Než budiž, že by on anebo já
(což nestalo se) byli přijali jsme
tu sumu, zbýval vždy by ještě dluh
sta tisíc korun, za kteréžto nám
část Akvitanská do zástavy dána,
ač nerovná se hodnotou té sumě.
Nuž, chce-li král, váš otec, zapravít
tu jednu polovici jen, co zbývá,
chci vzdát se práva k Akvitanii
a v přátelství žít s Jeho Milostí.
Však k tomu málo nakloněn se zdá,
neb požaduje zpět sto tisíc korun,
a nikoliv za splacení též sumy
navrácení mu Akvitanie,
jíž bychom raději se zbavili
za návrat sumy otcem poskytnuté,
než podrželi ji tak ztenčenou.
Jen kdyby žádost ta, má drahá kněžno,
tak příliš slušnost neurážela,
váš krásný zjev zajisté působil by,
že svolil bych k nějaké neslušnosti
a spokojenu propustil vás domů.

Princezna. Až příliš křivdíte tím otcí mému,
ubližujícíce vlastní pověsti,
nechtíte přiznat se, že obdržel jste,
co přec tak správně bylo zapláceno.

Král. Já věru nikdy o tom neslyšel,
a dokážete-li to, vrátím to,
anebo upustím od Akvitanska.

Princezna. To slovo platí. Boyete, vy máte
kvitance tuším na takovou sumu
od úředníků otce jeho Karla.

Král. Ty proukažte.

Boyet. Prosím Vaši Milost,
čekáme dosud na balík, v němž listy
ty nacházejí se s jinými věcmi.
Budou vám zítra všechny předloženy.

Král. To dostačí mně, a pak milerád
vše učiním, co za slušné jen uznám.
A nyní přijměte mé přivítání
počestné, jaké bez úrazu cti
vzdát mohu pravé důstojnosti vaší.
Můj práh přestoupit, kněžno, nelze vám,
zde venku však vám takového se
dostane přijetí, že máte mnít
se uhostěnou v samém srdci mém,
ač v domě přístřeší vám nedopřáno.
Nechť vaše dobrotivost omluví mne.
Již s Bohem, zítra opět přijdu k vám.

Princezna. Zdraví a zdaru těš se Milost Vaše.

Král. Totéž jest k vám, ó kněžno, přání naše.

Král s dvořany odejde.

Biron (*k Rosalině*). Slečno, já vás poroučím svému srdci.

Rosalina. Jen mu vyřídíte mé poručení, že bych je ráda viděla.

Biron. Měla byste je slyšet vzdychat.

Rosalina. Což bláhové stůně?

Biron. Srdečně.

Rosalina. Toť aby se mu pustilo.

Biron. Zdaž by to něco prospělo?

Rosalina. Těm věcem dobře rozumím.

Biron. Tož bodněte je okem svým.

Rosalina. Ne, k tomu stačí kudla má.

Biron. Jdu; necht' vás Pán Bůh zachová.

Rosalina. Též vás před dlouhým životem.

Biron. Bez díků spěchám klopotem.

Ustoupí.

Dumaine (*k Boyetovi*). Prosím vás, pane, kdo jest tato dáma?

Boyet. Co Rosalinda Alençonská známa.

Dumaine. Toť švarná dáma. Buďte s Bohem, pane.

Odejde.

Longaville. Na slovo, pane: kdož ta bílá medle?

Boyet. Časem se jeví ženštinou při světle.

Longaville. Ač snese-li ho.²²) Já bych její jméno rád – – –

Boyet. To má jen pro sebe; nečestno jí je brát.

Longaville. Čí dcera jest?

Boyet. Jak slyším, matky své.

Longaville. Kýž Bůh vás miluje.

Boyet. Nesmíte být hned uražen;
jet' rodem Faulcoubridgeová.

Longaville. Tím jsem už zase udobřen.

 Toť dáma milostná.

Boyet. Ba věru, dost možná.

Longaville odejde.

Biron. Jak tu v tom čepci zvou?

Boyet. Katinku náhodou.

Biron. Jest svobodna či vdána?

Boyet. Svě vůli jest oddána.

Biron. Jste dobrá kopa. Poroučím se vám.

Boyet. Tu kopy vracím, druhé přijímám.

Biron odejde.

Marie. To starý šašek Biron, co nám s Bohem dal.

 U něho slovo: šprým.

Boyet. A šprým jen slovo.

Princezna. Dobře jste učinil, vzav jej za slovo.

Boyet. Však každý na druhého ztuha hnal.

Marie. Dva prudcí berani!

Boyet. Tak jmenovat nás smíte,
jen když na vašich rtech nám pást se dovolíte.

Marie. Vy beran a já pastva; konec-li?

Boyet. Když smím se u vás pást.

Chce ji políbit.

Marie. To nikoli.

Nejsouť mé rty pastvištěm obecným.

Boyet. A komu patří?

Marie. Okolnostem mým.²³⁾

Princezna. Vtip sváří. Dejte uzdu choutkám svým.

Radš bruste vtip na králi Navarském
a jeho školometech, než v boji občanském.

Boyet. Rozuměl-li jsem řeči očí jeho,

těch tlumočnicků srdce výmluvného –
a já jsem znalec – nakažen jest král.

Princezna. Čím?

Boyet. Tím, co milovník by láskou zval.

Princezna. Dle čeho soudíte?

Boyet. Vzhled, chování též celé

znamením byly při něm touhy vřelé;
neb jeho srdce – agát s obrazem
to vaším – plálo z oka pyšným výrazem.

Jazyk zas, mluvící, však nevidoucí,
netrpělivě spěchal v oko žhoucí;

ba k tomu všecky jiné smysly spěly,
by z pohledu té krásy rozkoš měly.

Myslím, že byly všecky v něm zavříny,

jak drahokamy v křišťálové skříni,

jichž lesk nějaké kníže okouznil,

že chtíč je koupit se v něm probudil.

Tvář takové jevila podivení,

že oko bylo jak u vytržení.

I s Akvitanskem vše co jeho míti máte

za něžné políbení, jež k vůli mně mu dáte.

Princezna. Do stanu pojd'me. Boyet proudem plove.

Boyet. By to, co spatřil zrak, též vyřkli jeho rtové.

Já z očí jeho ústa udělal,

dav jazyk jim, by nikdy neselhal.

Princezna. Tys starý kuplíř; chytře umíš mluvit.

Marie. Děd Kupidův, od něhož má zprávy nejnovější.

Rosalina. Tot' Venuše své matce byla podobnější

než otci škaredě.

Boyet. Slyšíte?

Marie. Ne.

Boyet. Tož vizte.

Rosalina. Kam jíti máme.

Boyet. Slabšíť jsem než vy jste.

Odejdou.

Jednání třetí.

Výjev první.

Jiná část parku.

Vystoupí Armado a Moth.

Armado. Vrzej, dítě, rozněcuj smysl mého sluchu.

Moth. Concolinel.²⁴⁾

Armado. Prostomilá to píseň. Jdi, útlý věku, vezmi tento klíč, pusť na svobodu toho pastuchu a rychle jej přiveď sem; pošlu jej s psaním ke své milence.

Moth. Chcete, pane, získat svou milenkou francouzským povykem?²⁵⁾

Armado. Jak to myslíš? mám s ní začít povyk po francouzsku?

Moth. To ne, vzácný pane. Vymrštíte jenom koncem jazyka svého nějaký tón, vyhoupněte při tom svou nohu, dodejte tomu váhy pozvednutím oka, jednu notu zavzdychněte, druhou zazpívejte, někdy hrdlem, jakobyste opěvuje lásku ji polykal, někdy nosem, jakobyste cítě zápach lásky chtěl ji šňupat; máje klobouk jako stříšku nad sklepením svých zraků, ruce křížem přes ošumělou kazajku, jako králík na rožni, anebo v kapse, jako ten muž na starém obraze. Ale neprodívejte dlouho při jednom tónu, nýbrž po jednom kousku hned zase pryč. To jest spůsoblost, to jest zvláštní mrav, který svádí švarná děvčata, jenž by se i beztoho dala svěsti, a činí výtečníky z mužů – rozumíte – kteří to nejlépe umějí.

Armado. Kde jsi nabyl té zkušenosti?

Moth. Troškem svého pozorování.

Armado. Ale ó, – ó –

Moth. Na dětského koníčka zapomenuto.²⁶⁾

Armado. Nazýváš mou milenkou dětským koníčkem?

Moth. Nikoliv, pane; dětský koníček jest jenom divoké hříbě, a vaše milenka snad utahaná kobyla. Ale vy jste zapomněl na svou milenkou?

Armado. Málem.²⁷⁾ – Dojdi mně pro pastuchu, já ho pošlu s psaním.

Moth. Velmi sympatetické poselství! Kuň vyslancem osla!

Armado. Co že to povídáš?

Moth. Věřu pane, musíte poslat osla na koni, neboť on má velmi zdlouhavý krok. Ale já jdu.

Armado. Nemáš daleko. Jen jdi!

Moth. Tak rychle jak olovo.

Armado. Jak to myslíš, ty malý čtveráku?

Vždyť olovo je těžké, zdlouhavé.

Moth. Nejméně, vzácný pane; vlastně ne.

Armado. Je zdlouhavé.

Moth. Vy příliš kvapný jste.

Je zdlouhavé olovo z děla hnané?

Armado. Překrásný obrat rhetorický!

Já mám byt dělem, koulí pak jest on.

Střelím tě na slouhu.

Moth. Již letím v hon.

Odejde.

Armado. To vtipný hoch, hbitosti příjemné.

Dovol mi, nebe, vzdychat v oči tvé.

Statečnost pouští trudu místo své.

Můj posel vrátil se.

Výjev druhý.

Armado, Moth, Costard.²⁸⁾

Armado. Slyš Costarde, já tě chci propustit na svobodu. Tys byl zazděn, zavřen, uvězněn, spoután.

Costard. Ano, ano, a nyní chcete býti mým vysvoboditelem a pustit mne.

Armado. Vracím ti tvou svobodu, propouštím tě z vazby, a za to nežádám nic jiného, nežli abysi tento významný list donesl selskému děvčeti Jaquenettě. Tu máš remuneraci, neboť

hledám v tom nejlepší čest svou, odměňovat své lidi. – Mothe, kráčeť za mnou.

Odejde.

Moth. Ano, já jsem pokračování. – Pane Costarde, s Bohem.

Odejde.

Costard. Má drahá libřičko člověčího masa, můj nejroztomilejší kloučku! – Teď se podívám na jeho remuneraci. Remunerace! Ó, tak se jmenují po latinsku tři grešle; tři grešle, remunerace. – „Zač je to přadénko?“ – „Za groš.“ – „Já vám dám remuneraci.“ – Ano, tak to zní dobře. – Remunerace! – to je hezčí slovo nežli francouzská koruna.²⁹⁾ Bez toho slova nebudu již nic víc prodávat ani kupovat.

Výjev třetí.

Costard. Biron.

Biron. I můj dobrý chlapíku Costarde! buď mně vítán.

Costard. Řekněte mně, pane, mnoho-li stužek tělné barvy koupí člověk za remuneraci?

Biron. Co jest to, remunerace?

Costard. Dva krejcary a vídenský.

Biron. Tedy tolik hedbáví co za tři grešle.

Costard. Děkuji Vaší Milosti. Bůh vás opatruj.

Biron. Posečkej ještě, já ti něco chci.

Chceš-li si, brachu, zavděčit si mne,
tož učin k vůli mi, zač požádám tě.

Costard. A kdy se to má stát, pane?

Biron. Nu, dnes odpoledne.

Costard. Dobře, pane, učiním to. Buďte zdrav.

Biron. Ale vždyť nevíš co.

Costard. To zvím, pane, až to udělám.

Biron. Darebo, to musíš vědět dříve.

Costard. Já přijdu k Vaší Milosti zítra ráno.

Biron. Dnes odpoledne musí se to stát. Slyš, jest to to.

Princezna bude honit v tomto lese,
v jejím pak komonstvu jest sličná dáma.

Když jazyky chtí mluvit líbezně,
tož vyřknou jméno její: Rosalina.

Po té se ptej a hled' jí doručit
to zapečetěné zde tajemství.

To výsluha tvá.

Dává mu peníze.

Nyní jdi.

Costard. Výslucha! – ó sladká výsluho! to je lepší než remunerace, o sedm krejcarů a tři vídenské víc. Má sladká výsluho! – Vyřídím to, pane, na vlas. – Výsluha – remunerace!

Odejde.

Biron. Ó! věru, zamilován jsem! já, druhdy lásky bič;

pravý to biřic na milostné vzdechy;

karatel, ano noční holomek,

nemilosrdný školní tyran chlapcův,³⁰⁾

jenž v nadutosti nemá svého rovně.

Ten obvázaný, stenající, slepý,

svéhlavý hoch, ten staromladý skrček

Kupido, vladař básní milostných,

pán založených rukou, vzdechů, nářků

mocnár pomazaný, nespokojenců
a zahalečů vrchní panovník,
král kalhot, kníže sukní, jediný
císař a velký vůdce duchovních
poslíčků.³¹⁾ – Ó mé srdce ubohé,
já mám být desátníkem v jeho vojště
a jeho prapor nést jak kejklíč obruč.
Já kochám, sleduji i namlouvám
si ženu, ženu, jenž se podobá
německým hodinkám, jenž neustále
se musí spravovat, jimž povždy schází
to ono, které nikdy nejdou dobře,
leč přihlížíš-li každou hodinku.
A nejhůř jest, že přísahu jsem zrušil,
pak ze všech tří miluji nejhorší.
Bledá to záletnice: čelo má
jak aksamít, a v hlavě místo očí
dvě smolných koulí; dívka při sám Bůh,
jenž vyvedla by to, i kdyby Argus
sám jako kleštěnci byl jejím strážcem.
A pro takou mám vzdychat, pro ni bdít,
za ni se modlit! Pryč! – Toť pokuta,
kterou Kupido na mne uvalil,
že pohrdal jsem jeho všemohoucí,
tak strašnou malou mocí. Nuže tedy,
chci milovat, psát, nýt, modlit se, sténat:
ten slečně, jiný Důře upadne do tenat.
Odejde.

Jednání čtvrté.

Výjev první.

Jiná část parku.

Vystoupí princezna, Rosalina, Marie, Kateřina, Boyet, pánové, komonstvo a lesní.

Princezna. Zdaž byl to král, co oře svého hnal
tak ostře vzhůru na ten příkrý kopec?

Boyet. Nevím; však myslím že to nebyl on.

Princezna. Kdožkoli byl, vzletného jevil ducha.

Dnes, pánové, nám přijde odpověď,
a v sobotu zpět domů vyjedeme. –

Můj milý lesní, kdepak jest to křoví,
v němž máme skrýti se co vrahové?

Lesní. Hned tuto při tom mlází; Vaše Milost
má odtud nejkrásnější ránu.

Princezna. Díky
mé krásě; že je krásná střelečka,
mluvíte hned také o krásné ráně.

Lesní. Odpusťte, nemyslil jsem já to tak.

Princezna. Co že? dřív vychvalovat mne, a pak
zas odvolávat? Krátké potěšení!

Smutná to věc, že krásy při mne není.

Lesní. Jsteť krásna.

Princezna. Nechtějte mne líčit více,
neb chvála nespraví nepěkné líce.
Zde vezmi odměnu za pravdivost;³²⁾
dává mu peníze
dar za zlá slova, to je víc než dost.

Lesní. Ne jiné, nežli krásné vše, co vaše.

Princezna. Hle, darem zachována krása naše.

Hodné to doby kacířství o kráse,
když štědrá ohyzda za krásu vydává se –
Sem luk. Dobrota sama smrt už chystá,
neb dobře střilet záhuba jest jistá.
Chciť při té střelbě pověst svou zachránit:
chybím-li, musí útrpnost mne bránit;
trefím-li pak, toť důkaz obratnosti,
zabím pro čest, a ne z ukrutnosti.
Tak zajisté se velmi často stává,
že ctižádost se na zločiny dává,
když k vůli chvále, věci jalové,
řídíme úmysly a skutky své.
I mne ctižádost pudí usmrcovat
zvěř, k níž nemohu žádné zášti chovat.

Boyet. Dává jen chvála podnět ženám zlým,
že panovati chtějí pánům svým?

Princezna. Jen chvála, a tu jistě zasluhuje
ta paní, jenž si pána podrobuje.

Vystoupí Costard.

Princezna. Tu člen přichází obce pospolité.³³⁾

Costard. Pozdrav Pán Bůh. Prosím, která jest ta hlavní dáma.

Princezna. To můžeš poznat podle ostatních, které jsou bezhlavé.

Costard. Která jest největší, nejvyšší dáma?

Princezna. Nejtlustší a nejdelší.

Costard. Nejtlustší a nejdelší? to je pravda; pravda zůstane pravdou.

S mým vtípem kdyby vzrůst váš podobný měl ráz,
tož hodil by se vám každé z těch děvčat pás.

Což nejste nejpřednější dáma zde? vždyť jste nejtlustší.

Princezna. Co chcete, příteli, co chcete?

Costard. Mám list od pana Birona k jakési dámě Rosalině.

Princezna. Toť dobrý přítel můj; sem s listem tím; neměj se k tomu líně.

Počkej zde, posle. – Boyete, otevřte list.

Boyet. Mně dlužno poslechnout. – Ha, tím jsem jist,
že mýlka zde; to psaní nepatří
žádnému z nás. Na Jaquenettu zní.

Princezna. To psaní čísti chceme, při sám Bůh!

Již rozpečete je, a každý napni sluch.

Boyet (čte). Víť Bůh, že jsi sličná, o tom není pochybnosti; pravda jest, že jsi krásná;
svrchovaná pravda, že jsi milostná. Ó Ty, která jsi sličnější nežli sličnost, krásnější nežli
krása, pravdivější nežli pravda sama, měj smilování se svým hrdinským manem.
Velikomyslný a nejjasnější král Kofetua³⁴⁾ zalíbil si záhubnou a nepochybnou žebračku
Zenelofon, a on vším právem mohl říci: veni, vidí, vici! což v obecné naší mluvě (ó ta

spřátá, nízká obecná mluva) znamená: přišel, spatřil a zvítězil. Přišel, jedna; spatřil, dvě; zvítězil, tři. Kdo přišel? král. Proč přišel? aby spatřil. Proč spatřil? aby zvítězil. Ke komu přišel? k žebračce. Co spatřil? žebračku. Konec jest vítězství; na čí straně? na králově. Zajata jest obohacena; na čí straně? na žebraččině? Katastrofa jest sňatek; na čí straně? na králově? Nikoliv, na obou v jedné, anebo na jedné v obou. Já jsem král, neboť tak se podobenství shoduje: Ty jsi žebračka, neboť tak ukazuje Tvoje nízkost. Mám Ti lásku rozkázat? To mi volno. Mám Tě k lásce nutit? Mohl bych. Mám Tě za lásku prosit? To chci. Co si vyměníš za hadry? šaty; co za drobty? čest; co za sebe? mne. Tedy očekávají Tvé odpovědi zevšedňují své rty na Tvé noze, své oči na Tvém obraze a své srdce na každé části Tebe.

Tvůj ve vši k službě ochotnosti

Don Adriano de Armado.

Tak proti tobě řve Nemejský lev,
chtě pozřít tě, jehňátko ubohé;
oddaně k nohous klekni mu, pak hněv
se jeho změni v žerty šprýmovné.

Však spouzíš-li se, nic to platno není,
on spolkně tě: již na tě zuby cení.³⁵⁾

Princezna. Jaký to větroplach as toto psaní psal?

Zdaž, páni, někdo z vás, cos podobného znal?

Boyet. Ten způsob slohu tuším od někud již znám.

Princezna. Čet' jste jej právě teď; to není klam.

Boyet. Armado ten jest Španěl, meškající
zde při dvoře, fanfárum, dělající
jen blázna společnosti královské.

Princezna. Kdo dal ti, brachu, psaní toto, he?

Costard. Jak pravím, pán můj.

Princezna. A pro koho? rci.

Costard. Pro jeho slečnu.

Princezna. Ale pověz mi,
kdo jest tvůj pán, a kdo ta slečna jeho?

Costard. Můj milostpán jest Biron, srdce předobrébo,
a jeho slečna jest francouzská dáma,
pod jménem Rosalina vůbec známa.

Princezna. Tys listy proměnil.

K dvořanům.

Již pojd'te, pánové.

K Rosalině.

Prozatím podrž to, než přijde psaní tvé.

Princezna s komonstvem odejde.³⁶⁾

Výjev druhý.

Tamtěž.

Vystoupí Holofernes, sir Nathanael a Dull.

Nathanael. Věřu, velmi ctihodná honba, a konána dle vysvědčení dobrého svědomí.

Holofernes. Zvěř byla, jak víte, *sanquis* – v krvi; zralá jako královské jablko, jenž visí nyní jako drahokam v uchu *coeli* – oblohy, oblaků, nebes, a pak najednou jako plané jablko spadne na tvář *terrae* – půdy, země.

Nathanael. Věřu, mistře Holoferne, vy umíte příjemně střídat epitheta, při nejmenším jako nějaký učenec; ale pane, já vás ujišťuji, že to byl srnec první velikosti.

Holofernes. Sir Nathanaeli, *haud credo*.

Dull. Nebylo to žádné *haud credo*, byl to špičák.

Holofernes. Ó ta barbarská intimace! a přece jakási insinuace, takořka *in via*, cestou explikace; *facere* takořka replikaci, anebo spíše *ostentare*, ukázati jaksi svou inklinaci – dle svého nespůsobného, neuhlazeného, nevzdělaného, nehoblovaného, neforemného čili spíše neučeného, anebo nejspíšeji neosvědčeného obyčeje – vplésti moje *haud credo* mezi zvěř.

Dull. Já řekl, že ta zvěř nebyla *haud credo*, nýbrž špičák.

Holofernes. O dvakrát vařená sprostoto, *bis coctus*! Ó ty potvorná nevědomosti, kterák znetvořeně vypadáš!

Nathanael. Pane, on nikdy nezažil lahůdek, jaké se líhnou v knize. On takořka nikdy nejedl papír, on nikdy nepil inkoust; jeho rozum není vyplněn; on jest pouze zvíře, citliv jenom ve sprostších údech. A takové neplodné rostliny se nám předkládají, abychom povděční byli (což také majíce vkus a cit jsme) za ty údy, které v nás plodnější jsou než při onom. Neboť jakož by mně zle slušelo, býti ješitným, neskromným anebo bláznem: rovněž tak bylo by poslání hňupa do školy na učení. Avšak *omne bene*, pravím, i shoduji se zcela s jistým otcem církevním, že mnohým vhod jest povětrí, kteří nejsou žádní milovníci větrů.

Dull. Vy jste dva učené muži: můžete-liž mně pomocí svého vtípu pověděti, co při Kainově narození bylo měsíc staré, a co dosavad není pět neděl staré?³⁷⁾

Holofernes. Dictynna, příteli Dulle; Dictynna, příteli Dulle.

Dull. Co je to Dictynna.

Nathanael. Název Phoebe, Luny, měsíce.

Holofernes. Luna byla měsíc stara, když Adam nebyl o nic starší; ale nebylo jí ještě pět neděl, když Adamovi bylo již sto let.³⁸⁾ Alluse zůstává stejná.³⁹⁾

Dull. To je arcit' pravda, kolluse zůstává stejná.

Holofernes. Bůh osvět' tvůj rozum! Já pravím, alluse zůstane stejná.

Dull. A já pravím, polluse zůstane stejná; neboť měsíc nikdy není starší nežli měsíc; a nad to povídám, že to byl špičák, co princezna zastřelila.

Holofernes. Sir Nathanaeli, chcete slyšeti z patra hrobní nápis na usmrcenou zvěř.

Nevědomcům k vůli nazval jsem zvěř, kterou princezna zabila, špičákem.

Nathanael. *Perge*, můj dobrý mistře Holoferne, *perge*; a pusťte mimo všechny šprýmy.

Holofernes. Já si zatím zahraji s písmeny, neb to ukazuje jakousi lehkost.⁴⁰⁾

Nathanael. Obzvláštní to nadání.

Holofernes. Je to dar, který mám, jen sprostičký, sprostičký; bláznovský, těkavý duch, plný forem, figur, podob, předmětů, ideí, pojmů, hnutí, převratů. Ty jsou počaty v lůně upomínky, živeny v životě *piae matris*,⁴¹⁾ a rodí se, jak mile příležitosti uzrají. Ale dar tento jest dobrý při těch, v kterých jest ostrý; a za to jsem povděčen.

Nathanael. Pane, já velebím Boha za vás, a to musejí také moje ovčičky činit; neboť jejich synové jsou u vás pod dobrou dohlídkou, a dcery jejich prospívají u vás velice. Vy jste dobrý člen obce pospolité.

Holofernes. *Mehercle*! Jsou-li jejich synové důmyslní, nemá se jim nedostávati vyučování; jsou-li dcery jejich k čemu, těm to už vštípím. Avšak *vir sapit, qui pauca loquitur*. Ženská duše nás pozdravuje.

Vystoupí Jaquenetta a Costard.

Jaquenetta. Dobré jitro, pane faráři.⁴²⁾ Buďte tak laskav a přečtěte mně toto psaní. Přinesl mně je Costard od Don Armada. Prosim, čtěte je.

Holofernes. *Fauste, precor, gelida quando pecus omne sub umbra ruminat*,⁴³⁾ a tak dále.

Ach, dobrý starý Mantovane, o tobě mohu říci, co řekl onen cestovatel o Venecii:

– *Venegia, Venegia,*

Chi non te vede, non le pregia.

Starý Mantovane, starý Mantovane! kdo ti nerozumí, nemiluje tě. – Ut, re, sol, la, mi, fa.

S dovolením, pane, co jest obsah, čili spíše, jak Horac praví ve svých....co? na mou duši, verše?

Nathanael. Ano, pane, a velmi učené.

Holofernes. Rád bych slyšel nějakou sloku, stanci, nějaký verš. *Lege, domine.*

Nathanael (čte). Já, z lásky nevěren, přísáhat lásku mám?

Jen kráse věrnost stálostí povinna.

Sám sebe zavrhnuv Ti věrnost zachovám,

byv k sobě dub jsem k Tobě slabá třtina.

Učenství v očích Tvých co v knize čte;

v nich rozkoš všeliká, již umění muž dáti.

Náš cíl-li učenost, jen Tebe poznat lze.

Tot' jazyk učený, jenž ví Ti poctu vzdáti,

a nevědomec jen Tě neokouzlen zří;

já tím se honosím, že jsí mne okouzčila.

Tvůj zrak Perunův blesk, hlas hromem jeho zní,

bez hněvu však, jak hudba prostomilá.

Odpusť, ó bohyně, že odvážit se směl

pozemský jazyk, by o Tvojí chvále pěl.

Holofernes. Vy neumíte najít apostrofy, a proto chybujete v akcentu. Nechte mne tu kanzonetu prohlédnout. Zde jest jen dobrý rozměr, ale ozdobnost, lehkost, zlatá kadence poesie, *caret*. Ovidius Naso byl ten muž! A proč Naso, nežli proto, že uměl vyčenichati nejvonnější kvítka fantasie, poskoky invence? *Imitari* není nic. To umí pes pána, opice svého hlídače, cvičený kuň svého jezdce. Ale mamsel, panno, to bylo posláno vám?

Jaquenetta. Tak jest, pane, od jistého pana Birona, dvořana té cizí královny.⁴⁴⁾

Holofernes. Musím se přece podívati na nadpis: „Sněhobílým rukoum nejkrásnější slečny Rosaliny.“ Nahlédnu ještě jednou v obsah listu, jak se podepsal pisatel jeho té, které jej psal. „Milostivé slečně ke všem službám ochotný Biron.“ – – – Tento Biron jest jeden z těch, kteří učinili s králem onen slib, a tuto napsal list dvořance cizí princezny, který náhodou anebo postupem dostal se do nepravých rukou. Honem jděte, má milá, a odevzdejte len list do rukou králi. Může na tom býti mnoho záleženo. Nezdržuj se poklonami, já ti tvou povinnost odpouštím; měj se dobře[.]

Jaquenetta. Milý Costarde, pojd'te se mnou. – Zachovej vás Bůh, pánové.

Costard. Jen vždy vesele, milá holka!

Costard a Jaquenetta odejdou.

Nathanael. To jste v bázni boží svědomitě učinil, a jak praví jistý otec církevní – – –

Holofernes. Nemluvte mně nic o církevním otci, já se bojím blýskavých barev. Abychom se však navrátili k veršům, jak se vám líbily, sir Nathanaeli?

Nathanael. Nad míru dobře, co se týče pera.

Holofernes. Dnes obědvám u otce jednoho z mých svěřenců, a chcete-li nám před obědem jídlo požehnat, tedy dle práva, které mám k rodičům toho svěřence, vezmu na sebe vaše *ben venuto*.⁴⁵⁾ Tam dokáži, že tyto verše jsou velmi neučené, že v nich není ani poesie, ani vtípu, ani invence. Prosím o vaši společnost.

Nathanael. Děkuji vám, neboť společnost, praví písmo, jest blaženost života.

Holofernes. A věru, v tom má písmo úplně pravdu.

K Dullovi.

Vás, příteli, také zvu; nesmíte říci ne, *pauca verba*. Pojd'me; páni provozují svou kratochvíl, a my se také chceme pobavit.

Odejdou.

Výjev třetí.

Jiná část parku.

Biron sám, s listem v ruce.

Král honí zvěř, a já honím sám sebe; oni postavili náhonce, a já si naháním smůlu! – smůla špiní. Špinit je škaredé slovo! – – Posad' se, zármutku!⁴⁶⁾ neboť tak prý řekl blázen, a tak povídám já, a já blázen. Dobrý důkaz, vtipe! Při sám Bůh, lato láska jest tak zběsilá jako Ajax; ona usmrcuje ovce, ona usmrtí mne; já ovce. Zase dobře dokázáno s mé strany! Nechci milovati; dám se oběsit, učiním-li to; na mou věru, nechci. Ale to její oko; na mou kuši, kdyby nebylo jejího oka, já bych jí nemiloval, ani pro její obě oči! To je hezké! já na celém světě nedělám nic nežli že lhu, lhu v hrdlo své. Při sám Bůh! já miluji, a láska naučila mne rýmovat a být zádumčivým; tuto jest kus mých rýmů, a tuto moje zádumčivost. Dobře, ona již má jednu z mých znělek; šašek ji donesl, blázen ji poslal, a slečna ji má. Sladký šašku, ještě sladší blázne, a nejsladší slečno! Věru nic bych o to nedbal, kdyby též ostatní tři byli zamilovaní! Zde přichází jeden s listem. Dejž mu Bůh tu milost, aby vzdychal!

Ustoupí za strom.

Vystoupí král s listem.

Král. Běda mně!

Biron (*pro sebe*). Postřelen, při sám Bůh! – Jen tak pokračuj, milý Kupido, tys ho svou ptačí šipkou trefil zrovna pod levý prs. – Opravdu, tajemství!

Král (*čte*). „Tak něžně zlaté slunce nelíbá
s květoucí růže čerstvou rosou rannou,
jak blesk Tvých očí osušiti zná
tok slzí, které po líci mi kanou.
Ni napolo tak vesele nesvítí
stříbrná lůna z čisté hladiny,
jak obličej Tvůj v slzách mých se třpytí,
v nichž rysy jeho jsou odraženy.
Jak na voze Tě každá krůpěj nese
co vítěze nad mojí zármutkem,
a ke cti Tobě každá slza dme se,
neb Tvoje sláva roste v hoři mém.
Nechtěj se déle zhlížet v slzách mých,
sic nevyschne tok proudů slzavých.
Ó kněžno kněžen, jak jsi vznešená
nad vše, co myslit, vyslovit se dá.“
Jak zví můj zármutek? Pohodím list,
mé zpozditosli záclonu. Kdo jde?

Ustoupí stranou.

Vystoupí Longaville s listem.

Král. Jak, Longaville! Poslechnu co to čte.

Biron (*pro sebe*). Teď ještě jeden taký blázen zde.

Longaville. Běda mně! Já zrušil přísahu.

Biron (*pro sebe*). Ten přichází právě jako křivopřísežník, jenž nese cedulku.⁴⁷⁾

Král (*pro sebe*). Zamilován? Druh hanby útěchou!

Biron (*pro sebe*). Ochlasta rád se druží s ochlastou.

Longaville. Což jsem se první zpronevěřil já?

Biron (*pro sebe*). Jen upokoj se; před tebou již dvě;
tys třetí v spolku, závěrečný kámen ty jsi,
u šibenice trám, na němž nevinost visí.

Longaville. Zdaž pohnou nelepé ty řádky tebe,
ó sladká Marie, královno mého nebe?

Sic roztrhna je v prose budu psát.

Biron (*pro sebe*). Rýmy za mašle má Kupidův šat;
ty netrhej.

Longaville. Nuž při tom zůstanu
Čte.

„Jen božské zraků Tvých se výmluvnosti,
kterěž nic na světě neodolá,

povedlo svést mne k zpronevěřilosti;

tu spáchav pro Tě nevinen jsem já.

Já zřek' se žen, Ty bohyně jsi z nebe,

můj slib nemůž se na Tě vztahovat,

já nezrušil ho, miluji-li Tebe,

s Tvou přízní světu chci já vzdorovat.

Slib jesti dech, a dech jen pára jesti;

Ty, krásné slunce na mne svítící,

tu páru vypiješ na moje štěstí,

zmizí-li slib, kdo viniti mne smí?

A třeba vinen! Kdož by tak prohloupil,

by za přísahu sobě ráj nekoupil!“

Biron (*pro sebe*). To slepé lásky pud, jenž tělo zbožňuje,
a v žábě⁴⁸) bohyni modlářsky spatřuje.

Bůh naprav nás; bloudímeť velice.

Vystoupí Dumain s listem.

Longaville. Po kom to pošlu? – Ticho! někdo jde.

Ustoupí stranou.

Biron (*pro sebe*). Toť pravá dětská hra na schovávačku je.

Jak polobůh na oblaku tu sedím,

a na tajemství bídných bláznů hledím.

Víc pytlů do mlýna! Mé přání vyplní se.

I Dumain: čtvero sluk na jedné míse.

Dumain. Ó božská Kačenko!

Biron (*pro sebe*). Ó bloude rouhavý!

Dumain. To její oko nebeský je div!

Biron (*pro sebe*). Ba pozemské jest; v tom si velmi křiv.

Dumain. Ta kadeř ambrová i ambru zahanbuje.

Biron (*pro sebe*). Ambrový havran, to ji vyznačuje.

Dumain. Jak cedr štíhlá.

Biron (*pro sebe*). Prosím, zvolna jen;

má březí lopatku.

Dumain. Sličná co den.

Biron (*pro sebe*). Co dni, v něž slunce pod mraky se skrývá.

Dumain. Kýž čáku mám!

Biron (*pro sebe*). Kýž mně též naděj kývá!

Král (*pro sebe*). To též i já si přeji.

Biron (*pro sebe*). Amen, dím,

i pro sebe já s vámi souhlasím.

Dumain. Chci zapomenout ji, než horečkou

mně v krvi připomíná bytost svou.

Biron (*pro sebe*). Tot' snadná pomoc, dej si pustit žilou,
a horečka vyteče i s tvou milou.

Dumain. Přečtu si ještě jednou báseň svoji.

Biron (*pro sebe*). Vyslechnu ještě jednou, jak v lásce rozum stojí.

Dumain (*čte*). „Spatřil' jinoch milující

hrát si volně laškující
zpanilé na vzduchu kvítko,
milostného máje dítko.
Zarmoucen jinoch se dívá,
jak sametovým provívá
listím vánek sem a tam,
přeje být si vánkem sám.
Duj, milý větěrku, duj,
kýž bych já měl úkol Tvůj!
Mně má přísaha však brání
květin líbezných trháni,
odporná mladému věku,
jenž kochá se v růží vděku.
Slib ruším-li k vůli Tobě,
nekladu to za hřích sobě.
Před Tebou by Joviš klekl,
své Junony se odřekl;
Tvým milencem by se stal,
božství své by za to dal.“

To pošlu jí, a ještě výmluvnější
jiný to důkaz touhy nejvřelejší.
Ó kýž by král, Biron a Longaville
též milovali! Příklad zlý by smyl
mi s čela skvrnu zrušeného slibu,
neb všickni měli bychom lásky chybu.

Longaville (*vystoupí*). Tvá láska daleka dobrotivosti,
když v jejích trampotách si žádáš společnosti;
tys bled, já však bych zardítí se musil,
takého přistižení kdybych zkusil.

Král (*vystoupí*). Sám rdi se, Longaville, nebs jemu podoben;
jej káráš, sám jsi pak dvojnásob nehoden.

Nekocháš Marii? Či Longaville
nikdá jí žádnou znělkou nepoctil?
Nikdá si přes prsa nesložil ruce,
utišit srdce, když mu bilo prudce?
Já v křoví schován oba jsem vás viděl
a poslouchal, i za oba se styděl.
Ty hříšné verše, a celé chování
i vzdechy vaše svědčí o zamilování.
Ten volá: Běda mně! ten: Bohové!
Ta zlatý vlas má, ta oči křišťálové.

K Longavillovi.

Ty za přísahu ráj soběs chtěl koupit.

K Dumainovi.

Pro milku tvou měl Joviš slib přestoupit.

Co řekne Biron as přísaze zrušené,
ač ochotně nedávno složené?
Ten bude lát, ten bude vtipkovat,
vítězství slavit, nám se posmívat!
Já alespoň bych nechtěl mu to říci,
bycht' veškerých měl pokladů dosíci.

Biron (*vystoupí*). Chci zahanbiti vaše pokrytství!

Necht' Milost královská mi odpustí:
Dobrá ty duše, jaké právo máš
pro lásku kárat, sám an láskou pláš?
Nejsou tvé oči vůz, a nehledí
z tvých slzí žádný obraz milený?⁴⁹⁾
Fi hanba, stát se pro ženštinu lhářem
aneb dokonce sprostým písničkářem!
Zdali se nestydíte všickni tři,
že takto ode mne jste přelstění?
Tys viděl jeho mrvu, král zas tvou,
já u všech břevno. Ó jak zpozdilou
jsem viděl hru provádět se vzdycháním,
s úpěním, želem, hrozným naříkáním!
Tak klidně hleděl já jsem z krytu svého
na krále v komára proměněného!
An velký Herkul s vlkem hraje točnou,
a moudrý Šalomoun fidluje skočnou;
an Nestor z dětmi provozuje frašky
a mrzout Timon v nich všech tropí šašky!
Pověz, Dumaine, kde tvoje žalost leží,
kde, Longaville, tě zármutek tvůj těží;
kde Milost krále? Všecky na prsou; –
silnou polévku, hej!

Král. Již zadrž hubu zlou!

Což všickni vyzrazení jsme od tebe?

Biron. Ne tak; já vámi prozradil sám sebe.

Já poctivec, jemuž se hříchem zdá,
když slib učiněný se zrušit má,
jsem prozrazen ze spolku s takovými
to lidmi, jako vy jste, nestálými.
Zda viděli jste mne kdy verše psáti,
neb vzdychati, aneb jen chvilku státi
u zrcadla; zda se mi někdy chtělo
vynášet ruku, nohu, oči, tělo,
tvář, čelo, postavu neb obličej,
neb jakýkoliv úd –

Spatře přicházeti Costarda chce odejíti.

Král (*zadrží jej*). Kam spěcháš? hej!

Tak poctivec, či zloděj utíká?

Biron. Milenče, pust'; mne láska posílá.

Vystoupí Jaquenetta a Costard.

Jaquenetta. Bůh žehnej krále!

Král (*ke Costardovi*). Jaký dar máš zde?

Costard. Jakousi zradu.

Král. Co chce zrada zde?

Costard. I nic.

Král. Jen když nám tu nic nezkazí,
necht' v pokoji i s tebou odrazí.

Jaquenetta. Ten list, Milosti, necht' se předčítá,
neb farář náš v něm zradu čenichá.

Král. Birone, přečti jej.

Biron (*čte psaní*).

Král (*ke Costardovi*). Od koho jej máš?

Costard. Od Duna Adrmadia, Duna Adramadia.

Král. Hej, co to počínáš, že trháš psaní?

Biron. To šprýmy jsou, nic není k obávání.

Longaville. Jen čteno buď; rozčilenť z nenadání.

Dumain (*sbíraje kusy*). To Bironova ruka, i jeho podpis tu!

Biron (*ke Costardovi*). Ty parchante, ty hňupe! tys pro mou ostudu.

Jsem vinen, králi, vyznávám svou vinu.

Král. Jak?

Biron. Že s vámi třemi čtvrtým bláznem slynu.

Ten, ten, vy, králi můj, taktěž i já,
my lásku krademe, trest náš je smrt zasloužená.
Odstraňte ty, pak více zvíte ode mne.

Dumain. Teď nás je rovný počet.

Biron. Čtyřít' jsme.

Půjdou-liž ti?

Král. Vy jděte cestou svou.

Costard. Poctivci jdou a zrádci zůstanou.

Odejdou Costard a Jaquenetta.

Biron. Nuž, páni milenci, podejme jen
si ruce, jsouce věrni krvi své;
jak moře dme se, slunce budí den,
chceť právo své mít srdce mladistvé;
nezapřemť původ svého zrození,
proto jsme slibu svému nevěrní.

Král. Což řádků tvých jest obsah milostný?

Biron. Ba je-liž! Kdož pak může spatřit ji,
nebeskou Rosalinu, by, jak divý
ten Indián při prvním slunce břesku,
se v prachu nekořil, tou krásou zpilý,
jejímu oslňujícímu blesku?
Kteréž odvážné oko sokolí
smí hleděti v jejího čela nebe,
jehož ta velebnost neoslepí?

Král. Ký prudký zápal opanoval tebe?

Má milka, paní její, jest měsíc dobrodějný,
a ona vedlejší jen hvězda mdlá.

Biron. Tož nejsem Biron já, mé oko okem není.

Bez *mé* milé by den byl čirá tma.
Ze všechněch půvabů nejvýtečnější
na výstavě se při ní spatřují,

tvořice velebnost nejdůstojnější,
v níž všechny přednosti se spojují.
Kýž vládnú květem lidské výmluvnosti!
Fi! při ní netřeba slov líčených;
co prodajného, chval se do sytosti –
ji zlehčuje zvuk řečí výchvalných.
Poustevník, stížen věkem stoletým,
setřás' by padesát, jí hledě v zraky;
neb krása jako znova zrozeným
přidává starcům jaré mládí znaky.
Toť slunce, jenž topí vše v záři své!

Král. Ba milka tvá má barvu ebenu.

Biron. Podobna k ebenu? Ó dřevo nebeské!
ženu jak eben velkým štěstím zvu.
Chci přísahat na bibli u oltáře:
bez jejích očí krása krásu tratí,
a jen tak černé, jako její tváře,
za ušlechtilé a za sličné platí.

Král. Toť nesmysl! Černost je pekla štít,
žaláře barva, noci šereda;
krása i nebi ozdobou můž být.

Biron. Vždy zkouší čert v podobě anděla.
Černý-li pokrov čela dámy mé,
toť truchlí, líčidlo a cizí vlasy⁵⁰)
že vábí milovníky klamané;
zde černost vrozenou má vnađu krásy.
Převrátit' ona modu panující:
když pravý ruměnc se líčen zdá,
tož počerní se zdravá barva lící –
tak pleti krásky mé se podobá.

Dumain. Jí k vůli jen jsou černí kominíci.

Longaville. Uhlíř musí za bílého jmín býti.

Král. A Mouřenín se chlubí tvář skvící.

Dumain. Netřeba světla tmě, neb sama svítí.

Biron. By barvu jim nespláchl, vaše dámy
vyjítí neodvází se do deště.

Král. Tvá měla by na déšť; neb Pán Bůh s námi!
sličnější najdu tvář nemytou ještě.

Biron. Chci její krásu hlásat do soudného dne.

Král. Pak žádný čert tě víc nepoleká.

Dumain. Kdo měl věc špatnou kdy v cti takové!

Longaville (*ukazuje svůj střevíc*). Hle dámu tvou! to její
tvář a noha má.

Biron. Pro dlažbu z očí tvojích nohy její
k šlapání po nich příliš útlé jsou.

Dumain. Fi! potom dláždění co nejdrzeji
k ní vzhůru hledělo by od nohou.

Král. Nač ale to? Vždyť všickni milujeme.

Biron. Ba, všickni stejně věrolomni jsme.

Král. Tož nechte tlachů; tě, Birone, zveme,
dokaž, že láska naším právem je.

Dumain. To učíš, do té rány balšám vlej.

Longaville. Dej radu, jak se zachovati máme,
spůsob oklamat d'ábla vyhledej.

Dumain. A jakou barvu pronevěře dáme.

Biron. Ó totě víc, než čeho potřebí.

Nuž pozor tedy, ozbrojenci lásky:

rozvažte, co jste nejprv přísahali:

se postit, studovat, žen nevidět –

tot' zjevná zrada proti říši mládí.

Zda možno vám se postit? Příliš mladé

jsou vaše žaludky, a zdržlivost

jest původkyní mnohých nemocí.

A když jste přísahali studovat,

tu každý z vás odřek' se knihy své.⁵¹⁾

Či můžem' snít, a přece hledět jasně?

Neb kde byste, můj milostivý králi,

neb vy, neb vy, našli důvodu

pro chválu studií, než v ženské kráse?

Od ženských odvozují nauku,

že jsou ta půda, kniha, akademie,

odkud se prýští Prometheův oheň.

Úsilné namáhání uvěžňuje

čilou životní sílu v našich žilách,

tak jako ruch a ustavičný pohyb

umdlévá silné svaly cestovníka.

Nechtíte pohlédnout na ženskou tvář

odřekli jste se užívání zraku

a tím i studování samého,

příčiny slibu svého. Kde pak jest

ten spisovatel, jenž by vyučoval

takéto kráse jako ženské oko?

Jeť učenost jen dodatkem k nám samým,

a kde jsme my, jest naše učenost;

protož, vidíme-li se v očích ženy,

zda nevidíme též svou učenost?

Ó, my se zaslíbili studiím,

a zřekli se tím samým svojich knih,

neb zdaliž byste, králi můj, neb vy,

neb vy snad olověným rozjímáním

si vymyslili byli takové

horoucím zápalem planoucí verše,

jaké vám vnukly oči vašich krásek?

Jiné to všední umy dlí jen v mozku,

i bývat' práce jejich neplodná,

poskytující jen stěží někdy žně.

Než láska, již jsme nejprvé ze ženských

se očí naučili, nezůstává

jen v mozku zazděna, alebrž s ruchem

všech živlů letem myšlenky probíhá
veškeré naše síly, každé z nich
nad jejich úkoly a výkony
moc dvojnásobnou udělujíc. Oku
dodává bystrosti: oko milence
ukouká orla; milencovo ucho
slyší nejslabší šust, kde podezřívý
sluch zlodějův zůstává ucpaným.
Cit lásky jemnější jest, něžnější,
než útlé růžky šneků točitých;
a labužného Bakcha jazyk lásky
nachází býti příliš sprosté chuti.
Dle síly Herkulem-li není láska,
jenž ustavičně v Hesperidských sadech
se na stromy vypíná? Zchytralá
jest jako Sfinx; příjemná, libozvučná
jak Apollova zlatostruná lyra.
A což mluví-li, pak všech bohů hlas
svým souzvukem uspává nebesa.
Nikdy se básník péra nechopí,
by nenamíchal do inkoustu dřív
povzdechy lásky; verše jeho pak
nejsurovější rozkochají uši,
a v ukrutnících plodí laskavost.
Od ženských odvozují nauku,
že vždy z nich sálá Prometheův oheň,
že jsou ta kniha, uma, akademie,
jenž jeví, chová, krmí celý svět,
a kromě nichž nic nikde výborného.
Byli jste blázni odřící se žen,
a byli byste blázni plnit slib.
Moudrosti k vůli, jenž všem mužům mila,
neb lásce k vůli, jíž vši muži mili,
neb mužům k vůli, původům těch žen,
neb ženám k vůli, jimiž muži jsme,
opuštěme přísahy a svoji budme,
sic plníce je opustíme sebe.
Tu věrolomnost náboženství žádá,
neb křesťanství vždy plní zákony,
a kdož od křesťanství odloučí lásku?

Král. Nuž: svatý Amor!⁵²⁾ vzhůru do boje!

Biron. Praporce v před, a směle do nich, páni!

Pomaťte, porazte je; chraňte však se,
by slunce v oči vám nesvítilo.

Longaville. Dost již těch tlachů! opravdově mluvmě,
zda dvořit máme se těm franckým dívkám.

Král. Ovšem, a též je získat; pomýšlejme
na ňáskou zábavu teď v jejich stanech.

Biron. Toť nejprv z obory je tam provedme,
pak každý veď svou krásnou milenku

za ruku domů. Odpoledne pak
učiňme jim nějakou kratochvíl,
jak krátkost času toho dopustí;
neb veselosti, hody, maškary
a tance musí lásku předejít
a sypati na její cestu kvítí.

Král. Jen honem; nesmíme ni chvílky zmařit,
ač má-li se nám úmysl náš zdařit.

Biron. Hejsa! Zasetý koutek žita nedá,
a spravedlnost stejně měří vždy;
kdo zrušil slib, trest ve frejířce shledá –
za měď se nekupují poklady.
Odejdou.

Jednání páté.

Výjev první.

Jiná část parku.

Vystoupí Holofernes, sir Nathanael a Dull.

Holofernes. *Satis quod sufficit.*⁵³⁾

Nathanael. Děkuji Pánu Bohu za vás, pane: vaše řeči při stole byly důmyslné a určité, příjemné bez pošetilosti, vtipné bez nucenosti, smělé bez drzosti, učené bez domýšlivosti, a zvláštní bez kacířství. Mluvil jsem tohoto *quondam* dne s jedním společníkem královým, který se tituluje, zve aneb jmenuje Don Adriano de Armado.

Holofernes. *Novi hominem tamquam te:* jeho smýšlení jest horující, jeho řeč smělá, jeho jazyk hladký, jeho oko ctižádostivé, jeho chůze velebná, a celé chování jeho samolibé, směšné a honosné. On je přílišné fintidlo, přílišný švihák, příliš nucený a podivínský, abych tak řekl, příliš cizinský, jak bych se vyjádřil.

Nathanael. To je zvláštní a vybraný přímětek.⁵⁴⁾

Vyndá svou tobolku.

Holofernes. On své hovornosti nit vytahuje pěkněji nežli drát svých důvodů. Já nenávidím takové přepiatce, takové nedružné a pedantické společníky, takové mučitele pravopisu⁵⁵⁾...
Z takových věcí bych se zbláznil, ne intelligis, domine, pomínul bych se.

Nathanael. *Laus Deo, bone intelligo.*

Holofernes. *Bone?* – *bone* místo *bene*; Priscian dostal malý pohlavek;⁵⁶⁾ inu, co škodí.

Vystoupí Armado, Moth a Costard.

Nathanael. *Videsne quis venit?*

Holofernes. *Video et gaudeo.*

Armado. Mužové pokoje, vítejte mně.

Holofernes. Velebojovný pane, má služba.

Moth (*stranou ku Costardovi*). Oni byli na veliké hostině jazykové, a ukradli zbytky.

Costard. Ó, oni již dávno žijí ze žebrácké mošny slov. Já se divím, že tě tvůj pán, ještě nesnědl za nějaké slovo, neboť ty nejsi tak dlouhý jako *honorificabilitudinitatibus*, tebe lze snázejí polknouti nežli něco hořícího s vínem.⁵⁷⁾

Moth. Ticho! teď spouštějí.

Armado (*k Holofernovi*). Pane, jste učenec.

Moth. Ano, on učí děti na slabikáři.⁵⁸⁾

Armado. Pro slané vlny středozevní! jak příjemná srážka, jaká honba vtipu! Ráz na ráz; můj rozum měl z toho potěšení; pravý to vtip.⁵⁹⁾

Costard. Kdybych měl jenom vindru svého jmění, dal bych ti ji na perník. I hle! vždyť tu mám ještě tu remuneraci od tvého pána, ty trojníkový měšci vtipu, ty holubí vejce

rozšafnosti. Ó kýž by se zlíbilo nebi, abysi byl jenom mým panchartem, jak potěšeným otcem bysi mne učinil. Jdi, jdi; ty to máš *ad dunghill*,⁶⁰⁾ v prstech, jak se říká.

Holfofernes. Ó čenichám nepravou latinu, *dunghill* místo *unguem*.

Armado. Umělý muži, *praeambula*; musíme se odloučit od barbarů. Nevychováváte mládež v úředním domě⁶¹⁾ tam na vrchu?

Holfofernes. To jest *mons*, pahorek.

Armado. S vaším laskavým dovolením, na vrchu.

Holfofernes. Tak jest, beze vší pochybnosti.

Armado. Pane, jest králova nejmilostivější libost a vůle, učiniti princezně poklonu v jejím stanu o zadnici tohoto dne, již nevzdělaný obecný lid nazývá odpolednem.

Holfofernes. Zadnice dne, urozený pane, jest slušný, shodný a přiměřený název odpoledne; to slovo jest velmi dobře voleno, vybráno; jest líbezné a příhodné, o tom vás ujišťuji, pane, o tom vás ujišťuji.

Armado. Pane, král jest hodný šlechtic, a můj důvěrný, ujišťuji vás, velmi dobrý přítel. Neboť co je uvnitř mezi námi, o tom nemluvmé. – Prosím tě, ušetři své zdvořilosti, nech na hlavě – a mezi jinými důležitými a velevážnými zámysly, na kterých mnoho záleží, – ale o tom nemluvmé; – neboť musím ti říci, že se Jeho Milosti (na mou čest) někdy líbí podepřítí se o mé ubohé rameno a svým královským prstem takto zahrávati s mým výrostkem, mými kníry; ale, má duše, o tom nemluvmé. Na mou čest, já nevypravuji žádné bájky, když pravím, že Jeho Výsost ráčí prokazovati všelijakou zvláštní čest Armadovi, vojínu, člověku který prošel svět a jej zná; ale o tom nemluvmé. – Oč vlastně se jedná, jest – ale má duše, musí to zůstat tajemstvím – že král chce, abych princezně, rozmilému kuřátku, spůsobil nějaké rozkošné divadlo, neb představení, neb loutkovou hru, neb kejkle anebo strojené ohně. Poněvadž pak vím, že farář a vy sám, můj milý, se dobře hodíte k lakovým výbuchům a náhlým veselým napadům, abych tak řekl, tedy jsem vám to oznámil, abyste mně v tom nápomocni byli.

Holfofernes. Pane, musíte dát předvést princezně „devět bohatýrů“⁶²⁾ – Sir Nathanieli, co se týče nějaké kratochvile, nějakého divadla dnes odpoledne, které by se s naší pomocí na rozkaz králův od tohoto velestatečného, vzácného a učeného pána před princeznou provozovalo, pravím že není nic tak vhodného jako „devět bohatýrů“.

Nathanael. Kde vezmete lidi, jenž by hodni byli je představovati?

Holfofernes. Josue budete vy; já anebo tento statečný pán Judas Makabejský; tento pastýř, mající tak silné údy a svaly, bude představovati Pompeja Velikého; páže Herkula.

Armado. S dovolením, pane, to by byla chyba: ten nemá dosti podstaty ani pro palec toho reka; on není ani tak silný jako konec jeho palice.

Holfofernes. Prosím; poslyšte: on bude představovati nedospělého Herkula; přicházejí a odcházejí udává hada, a já budu míti hotovou omluvu k tomu konci.

Moth. Výborný to nápad! Bude-li nikdo z diváků syčet, můžete jen volat: „Dobře Herkule! teď dáviš hada!“ Tak se napravuje chyba, ačkoliv málo kdo umí to šikovně vyvést.

Armado. A ostatní bohatýři?

Holfofernes. Já sám budu představovati tři.

Moth. Ó třikrát vzácný muži!

Armado. Mám vám něco pověděti?

Holfofernes. Posloucháme.

Armado. Nepůjde-li *to*, uděláme pantomii. Prosím vás, pojd'te.

Holfofernes. Ale příteli Dulle, ty jsi po celý ten čas nepromluvil ani slova.

Dull. A také jsem ani slova nerozuměl, pane.

Holfofernes. Pojd', my ti dáme ňáskou úlohu.

Dull. Já budu tančit neb tak něco, aneb bubnovat, když bohatýři budou v kole hopcovat.

Holofernes. Teď chutě nám do díla jest se dát.
Odejdou.

Vyjev druhý.

Jiná část parku před stanem princezniným.

Vystoupí princezna, Kateřina, Rosalina a Marie.

Princezna. Mé milé děti, my tu zbohatneme,
tak hojně-li přicházet budou dary.
Hle dámu obezděnou diamanty!
To zamilovaného krále dar.

Rosalina. Nic více s tím nepřišlo, princezno?

Princezna. Ba přišlo: tolik rýmované lásky,
co na list papíru se může vejít,
po obou stranách popsany, i v kraji
a všude, že byl nucen přitisknout
na Kupidovo jméno pečet svou.

Rosalina. Tím arcíť Jeho Božství narostlo,⁶³⁾
však byl pět tisíc let již pouhým chlapcem.

Kateřina. A k tomu zlopověstný šibeničník.

Rosalina. Ty s ním se nesmíříš; zabilť tvou sestru.

Kateřina. On těžkomyslnou ji učinil,
a smutnou, tesklivou; tak zemřela.
Při lehké, veselé a vratké mysli
tak jako tvá jest, byla by se mohla
stát před svou smrtí ještě babičkou;
ty budeš jí, neb lehkost dlouhověká.⁶⁴⁾

Princezna. Jsteť obě statečné; dobrá to vtípu hra.
Než, Rosalino, tyť máš také dar;
co jest to? od koho?

Rosalina. Kýž pak to víte!
A kdybych měla obličej tak sličný,
jak váš jest, mělať arci též bych dar.
Zde vizte: já též verše dostala;
ty poslal Biron. Dobřeť měřeně;
touž měrou kdyby obsah pravdiv byl,
toť nejkrásnější bohyní bych byla
na celé zemi; neb mne přirovnává
ke dvaceti tisícům krasotinek.
On v listu tom celý můj obraz podal.⁶⁵⁾

Princezna (*ke Kateřině*). A jaký tobě poslal Dumain dar?

Kateřina. Tu rukavici.

Princezna. Neposlal jich pár?

Kateřina. Ba poslal, Milosti, a ještě více,
zamilovaných veršů na tisíce:
ohromnou slátaninu pokrytství,
hlubokomyslného sprostáctví.

Marie. To a ty perly Longaville mi poslal,
list o půl míle příliš dlouhý jest.

Princezna. Tak myslím též. A nepřála bys sobě,
by řetěz delší, list pak kratší byl?

Marie. Ba! jakož podržet chci ruce obě.

Princezna. Jmet' moudré, milencům se tak posmívajíce.

Rosalina. Pošetilejšíť oni, posměch kupujícíe.

Já toho Birona chci trápit, víc a více.

Ó kýž na týden jen by jist mi byl!

jak by se kořil, jak se naprosil,

jak čekal na hodinu určenou,

a mařil vtip na báseň neplodnou,

byl vždycky ochoten na rozkaz můj,

a hrd na hrdost mou co skutek svůj!

Co planeta bych vládla jeho životem,

on byl by bláznem, já pak jeho osudem.⁶⁶⁾

Princezna. Jeť nejstálejší v lásky okovech

vtipák poblázněný; neb bláznovství

z moudrosti pošlé k té i školu má,

a vtipem učeným se bláznům líbit zná.

Rosalina. Tak prudce nebouří se krev mladosti,

jak rozpustilost, pošlá z počestnosti.

Marie. Při bláznech bláznovství tak značným není,

jak při moudrých, jichž vtip se v lásku změní;

neb všecken jej vynakládají na to,

by olovo se skvělo jako zlato.

Vystoupí Boyet.

Princezna. Boyet přichází, s tváří veselou.

Boyet. Já puknu! Rád bych mluvil s princeznou.

Princezna. Co nového?

Boyet. Milosti, věc to jistá,

že na vás děvčata se útok chystá.

Protož se zbrojte. Láska v maškaře

vás výmluvností překvapiti chce.

K obraně všecken vtip svůj vynaložte,

aneb co skety zbraně svoje složte.

Princezna. Nuž: svatý Diviš⁶⁷⁾ proti Kupidu!

A kdož se chystá na nás k nájezdu?

Boyet. Pod stromem fíkovým ve stínu chladném

jsem hledal pohovy u spánku vlnadném,

tu z odpočinku mého vytrhnou

mne blízké kroky: král s družinou svou.

Já vkradu do křoví se potají,

i slyším tu co si povídají,

a co vám vyjevit prospíšil jsem,

že v přestrojení chtějí přijít sem.

Jich hlasatel jest švarné pachole,

jenž nazpaměť umí poselství své.

Posuňkům, názvuku ho učili,

jak mluvit, tělo držet, pravili,

tu jednu obavu jevíce jen,

by zjevem kněžny nebyl zaražen;

„neb spatříš anděla,“ tak pravil král,

„však nelekej se, mluvě směle dál.“ –

„Vždyť anděl,“ vece hoch, „nic není zlého;
by čert to byl, snad lekal bych se jeho.“

Tu všickni smáli se a třepali
mu na ramena, čímž dodávali
smělému hochu neohroženosti.

Ten ruce mna si zvolal v nadšenosti,
že jakživ lepší řeči neslyšel;
ten luskna prstem zvučným hlasem děl:

„My zvítězíme, ať se jak chce děje!“

A třetí vyskočiv: „Nám štěstí přeje!“

Čtvrtý zas na patě se toče zem
políbil na příklad ostatním všem,
jenž pospolu se váleli v tu chvíli,
a při tom tak se smáli ze vší síly,
až mocně jim se slze z očí draly,
a k skončení té frašky vyzývaly.

Princezna. Tož přijdou tedy na návštěvu k nám?

Boyet. Tak jest, a sice, pokud znamenám,
převlečení za Moskovity, Rusy,
přijdou na dvorný rozhovor a ples,
a každý milostný svůj ještě dnes
podstoupí zapas, jakož dobře znáte
dle darů, které každá od nich máte.

Princezna. To učiní? Nuž budou mít kus práce,
i my jim chceme v převleku vysmát se,
a žádný z nich nemá tu radost míti,
z nás některé do obličejů zřítí. –
Ten šperk buď, Rosalino, zdobou tvou,
pak král tě bude mít za milou svou;
na vzájem zase ty mně dar svůj dej,
a Biron mne za Rosalinu měj.
I vy si změňte dary rovněž tak,
ať milenci koří se naopak.

Rosalina. A hodně nápadně ty dary neste.

Kateřina. Co zamýšlíte touto proměnou?

Princezna. Chci zmařiti jim jejich zámysl;
provádět s námi chtí hru posměšnou,
my za to s nimi provedeme svou.
Necht' svěří úmysly své domnělým
milenkám, bychom vysmály se jim
pořádně, až se zas bez zakuklení
sejdeme k hovoru a pozdravení.

Rosalina. A kdyby chtěli k tanci vybídnouti?

Princezna. Nižádná z nás ni nohou nesmí hnouti;
nedbejme na jich řeči strojené
odvraťme raděj' od nich tváře své.

Boyet. Tou pohrdou mluvčímu srdce klesne,
že ztratě paměť ani víc nehlesne.

Princezna. To právě chci; když bude pomaten,
nevyjde ani slova z něho ven.

Nejlepší žert, když žert se žertem maří:
jich zmařen bude, nám se náš žert zdaří,
my zvítězíme pole obdržíme,
je s hanbou pryč odtáhnout uvidíme.

Slyšeti troubení.

Boyet. Slyšíte? Skryjte tváře, masky jdou.

Dámy vezmou larvy.

Výjev třetí.

Vystoupí král, Biron, Longaville a Dumain převlečeni za Rusy. Moth, hudebníci a jiná družina.

Moth. „Vy skvostné země krásky, zdrávy bud'te!“

Boyet. Nic skvostnější než skvostná dykyta.⁶⁸⁾

Moth. „Posvátný spolku nejkrásnějších dám,

Dámy se k němu obrátí zády.

na jichžto záda zřít kdy smrtelníkům přáno!“

Biron. „Na jichžto oči,“ darebáku, „na jichžto oči.“

Moth. „Na jichžto oči zřít kdy smrtelníkům přáno,

ó –

Boyet. Už je arcit' ó.

Moth. „Ó bytosti nebeské, milostivě
nehledět račte –“

Biron. „Pohledět račte,“ lotře.

Moth. „Pohledět račte zářícími zraky –“⁶⁹⁾

Nevšímají si mne, a to mne plete.

Biron. Jest to tvá dokonalost? klid' se, lotře.

Rosalina. Co chtí ti cizinci? zeptej se jich,
Boyete. Jazykem-li mluví naším,
necht' někdo moudrý přednese jich žádost.
Zeptej se jich co chtí.

Boyet. Co chcete kněžně?

Biron. Vše dobré, milostivé přijetí.

Rosalina. Co že prý chtějí?

Boyet. Vše dobré, milostivé přijetí.

Rosalina. To mají už, a mohou zase jít.

Boyet. To prý už máte, můžete zas jít.

Král. Povězte jí, že mnoho mil jsme změřili,
mocht měřit s ní se na trávníku v tanci.

Boyet. Praví, že mnoho mil jsou změřili,
mocht měřit s vámi se na trávě v tanci.

Rosalina. Však není tomu tak; zeptej se jich,
kolik na míli palců jde; když tolik
jich změřili, toť musejí to vědět.

Boyet. Když změřili jste cestou tolik mil,
toť žádá princezna, byste jí řekli,
kolik obnáší palců jedna míle.

Biron. Řekněte jí, že dlouhými jsme kroky
je měřili.

Boyet. To ona sama slyší.

Rosalina. Kolik pak dlouhých kroků v toliku
těch dlouhých mil, které jste měřili,
se cestou počítá na jednu míli?

Biron. Co k vůli vám činíme, nečítáme;
povinnost naše tak jest bohata,
a neobmezena, že vždycky můžem'
ji konat beze všeho počítání.
Ó račte tváře své slunečnou září
okázat nám, bychom se klaněli
jí jako divochové.

Rosalina. Moje tvář
jest měsíc pouze, a ten mraky krejí.⁷⁰⁾

Král. Ó šťastné mraky, jež tak činit smějí!
Rozplašte, Luno i ty družky tvé,
ty mraky, zasviťte nám v oči navlhle.⁷¹⁾

Rosalina. Toť příliš špatná žádost; žádej více,
než aby měsíc svítil na vodu.

Král. Jen jednou tedy pojd'te do kola;
když prosit mám, přirozená to žádost.

Rosalina. Hrej hudbo! Tedy jen se mějte k tomu.
Hudba hraje.

Nic ještě, žádný tanec – tak se luna mění.⁷²⁾

Král. Teď nechcete? Což rozmyslila jste se?

Rosalina. Měsíc, byv v úplňku, teď proměnil se.⁷²⁾

Král. Jeť vždycky lunou, a já David její.⁷³⁾
Již hudba zní; dovolte tanec nám.

Rosalina. Ten uši naše rády dovolí.

Král. Však vaše nohy přičinit se musí.

Rosalina. An z ciziny jste, náhodou sem přišlí,
tož nechcem' zdráhat se; podejte ruce –
my tančit nebudem'.

Král. Proč tedy dávat ruce?

Rosalina. Na rozchodnou co dobří přátelé.
K ostatním dámám.

Pokloňme se jim, neb po tanci jest.

Král. Jen stejnou měrou dál, nebud'te hrdé.

Rosalina. Za tuto cenu nelze nám dát více.

Král. Stanovte sama cenu; co vám dáme
za vaši společnost?

Rosalina. Jen nepřítomnost svou.

Král. To nemůž být.

Rosalina. Pak nejsme na prodej,
a tedy s Bohem. Dvakrát vaší, larvě,
a půlkrát vám.

Král. Když tančit nechcete,
alespoň déle spolu pohovořme.

Rosalina. Však sami dva.

Král. Jsem zcela srozuměn.
Rozprávějí spolu stranou.

Biron. Má běloručko, na slad'ouneké slůvko.

Princezna. Med, mléko, cukr; tu již máte tři.

Biron. I třeba ještě tři, když máte chuť:

med, malvaz, mladinka. – To dobře padlo!⁷⁴⁾

Půl tuctu sladkých slov!

Princezna. A sedmé: s Bohem.

S tak úskočným já hráčem nehraji.⁷⁴⁾

Biron. Na slovo důvěrné.

Princezna. Nesmí být sladké.

Biron. Má žluč se bouří.

Princezna. Tedy hořkost.

Biron. Pojd'te.

Rozprávějí spolu stranou.

Dumain. Smím směnit s vámi slůvko nějaké?

Marie. Jmenujte je.

Dumain. Má krásná slečno.

Marie. Tak?

Nuž „krásný pane“; to za krásnou slečnu.

Dumain. Dovolte málo slov jen potají,

pak hned vám s Bohem dám.

Rozprávějí spolu stranou.

Kateřina. Což vaše nátvarka bez jazyka?

Longaville. Vím dobře, slečno, proč se takto ptáte.

Kateřina. Ó povězte to, žádám si to vědět.

Longaville. Vy sama máte jazyk dvojitý.

a půlku dáte němé larvě mé.⁷⁵⁾

Rozprávějí spolu stranou.

Boyet. Úštěpných dívek jazyky jsou ostré

tak jako břitva, i přetínají

útlejší vlas, než může viděn býti;

jich řeči jemnost smysly přemáhá,

operutěné jejich nápady

předstihnou střely, vítr, myšlenky.

Rosalina. Ni slova více, děvčata; již dost.

Biron. Toť všickni odbyti jsme s posměchem.

Král. Již s Bohem buď'te, dívky nemoudré;

vás rozum velmi sprostého jest druhu.

Odejdou král a jeho družina.

Princezna. Dvacetkrát s Bohem, zmrzlí Moskvané!

Jsou to ty vyhlášené vtipné hlavy?

Boyet. To svíčky jsou, jež jemný dech váš zfoukl.

Rosalina. Úhledné vtipy mají, tlusté, tučné.

Princezna. Ó chudovtipnosti ty královská!

Zda nemyslíte, že dnes oběsí se,

aneb se kdy bez nátvarek ukáží?

Prohnaný Biron celý spleten byl.

Rosalina. Ó všickni byli v stavu přesmutném.

Král byl by zaplakal pro dobrý nápad.

Princezna. A Biron klel co mohl z plné duše.

Marie. Dumain a jeho kord mně byli k službám;

„netřeba“ díím, a hned byl sluha němý.

Kateřina. Pan Longaville zas prál, že podmanila
jsem jeho srdce; víte, jak mne nazval?

Princezna. Snad tesknou?

Kateřina. Ba právě tak to bylo.

Princezna. Jdi, toť jsi choroba.

Rosalina. Zajisté najde

se lepší vtip pod čapkou měšťáckou.⁷⁶⁾

Než slyšte, král mi lásku přísahal.

Princezna. A čilý Biron zaslíbil mi věrnost.

Kateřina. A Longaville byl narozen k mé službě.

Marie. A Dumont patří mně, jak stromu kůra.

Boyet. Kněžno a vy, milostné dámy, slyšte:

hned budou zde zas v pravé podobě;

neb nelze snést jim pohanění toho.

Princezna. Že vrátí se?

Boyet. Zajisté, věřte mně;

a budou skákat radostí, ač chromí

jsou od ran. Směňte tedy zase dary,

a kvěťte před nimi jak něžné růže

na tomto letním vzduchu.

Princezna. Kterak pak

to máme kvěsti? Zřetelněji mluv.

Boyet. Zakuklené jsou sličné dámy růže

ve poupatech; když krásnou, něžnou plet'

svou odhalí, andělé z oblaků

vystupující neb rozkvětlé růže.

Princezna. Nech takých pletek! Rci, co činit máme,

když vrátí se v své vlastní podobě

se kořit nám?

Rosalina. Má drahá princezno,

ač chcete-li mé rady poslechnout,

i známým rovněž jim se posmívejme,

jak přestrojeným. Postěžujme si,

jací tu blázni byli, převlečení

za Moskovity v nemotorném kroji,

a divme se, kdo asi mohou býti,

i proč ty bídné kejkly, slátané

ty řeči jejich, vůbec celý směšný

ten průvod zjevil se před naším stanem.

Boyet. Ustupte, dámy, milovníci jdou.

Princezna. Šup do stanu, jak srnka do křoví.

Dámy odejdou.

Výjev čtvrtý.

Vystoupí král, Biron, Longaville a Dumain v svém obyčejném obleku.

Král. Bůh zachovej vás, pane; kde jest kněžna?

Boyet. Šla do stanu. Mám od Milosti Vaší

vyřídít při ní rozkaz nějaký?

Král. By slechu mně dopřála na slovo.

Boyet. Vyřídím to, a vím že ráda svolí.

Biron. Ten zobe vtip, tak jako holub hrách,
a vydává jej zas jak Pán Bůh chce.

Jeť vtipu roznašeč a prodává
své zboží na poutech a jarmarcích;
my zas, kupčice na veliko s ním,
nemáme, Bůh jest svědek, toho daru,
jej odbyt s takou okázalostí.

Ten švihák děvčata si na rukáv
připíná; kdyby býval Adamem,
toť byl by svedl Evu. Také krájet
umí a šeptat, ba on ruku svou
si málem celou z dvornosti ulíbal.

Toť krásy opice, pan Šaramant,
jenž při hře kostky slušně peskuje;
on krásný tenor má, co obřadník
jest nevyrovnaný, a dámy jej
miláčkem nazývají; schody mu,
an po nich kráčí, nohy líbají!
Jeť kvítek to, jenž na každého se
usmívá, by ukázal zuby své
jak slonovina bílé; a kdo nechce
s obtíženým umřítí svědomím,
ten zve jej medoústým Boyetem.

Král. Kýž vyskočí mu puchýř na jazyku,
že poplet' Armadova panoše.

Vystoupí princezna, již uvádí Boyet; Rosalina, Marie, Kateřina a komonstvo.

Biron. Tu přicházejí! Slušná spůsobnosti,
co byla jsi, než tento muž tě jevil,
a co jsi nyní?

Král. Všechno zdar vám přeji,
má krásná princezno, a pěkný den.⁷⁷⁾
My na návštěvu přišli k vám, a chceme
vás uvést k svému dvoru, libo-li.

Princezna. Já venku zůstanu, a tak i vy
zůstaňte věren slibu. Nemilujet'
ni Bůh ni já zpronevěřilé lidi.

Král. Nechtějte kárati mne z něčeho,
čehož jste sama původ; musilať
moc oka vašeho můj zrušit slib.⁷⁸⁾

Princezna. Dokládám svojí cti se panenské,
která tak čistá jako lilie
nedotknutá, že bychť i sebe víc
muk snášet musila, přec nesvolím
jít k vám do zámku; tak převelmi se
mi protiví, být příčinou, že svaté,
upřímné přísahy se mají rušit.

Král. Vy žila jste zde jako poustevnice
o samotě, bez návštěvy, nám k hanbě.

Princezna. Ó nikoliv, můj králi, věřte mně;
my měly kratochvíle, zábavy,
nedávno jen odešla tlupa Rusů.

Král. Jak? Rusi?

Princezna. Ano, králi můj, a byli
to švarní lidé, dvorní, nádherní.

Rosalina. Princezno, mluvte pravdu. Není tomu
tak, králi můj. Princezna – podle zvyku
panujícího – z pouhé zdvořilosti
jim vzdává chválu nezaslouženou.
My čtyry ovšem se zde setkaly
se čtyřmi pány v ruském obleku,
kteří zde hodinu se zdrželi
a s námi mluvili; však po celou
tu hodinu nás neoblažili
ni jedinkým jen slovem rozumným.
Já nechci bláznů spílat jim; jen to vím,
když mají žízeň, že by blázni pili.

Biron. Ten žert jest pro mne suchý. Krásná slečno,
váš vtip obrací moudrost v bláznovství;
když sebe bystřejšíma očima
zíráme v nebes oko plamenné,
pak světlem světlo ztrácíme; váš rozum
jest zásoben v tak velehojně míře,
že moudrost bláznovstvím, a bohactví
mu chudobou se zdá.

Rosalina. Toť důkazem,
že bohatý jste mudrc; neboť v mých
očích –

Biron. Jsem blázen, žebrák.

Rosalina. Přijměte
jen co vám patří; nebylo by hezké,
mně od úst chytat slova.

Biron. Já jsem váš
i se vším co jest mé.

Rosalina. Můj celý blázen?

Biron. Míň nemohu vám dát.

Rosalina. Kterou pak vy
jste měl z těch nátvařek?

Biron. Já? kdy? a kde?
a jakou nátvařku? Proč pláte se?

Rosalina. Zde, tenkrát, onu nátvařku, jenž skrývá
špatnější tvář a ukazuje lepší.

Král. Jsme vyzrazeni, nyní v oči nám
se vysmějí.

Dumain. Musíme všecko vyznat
a dělat z toho žert.

Princezna. Co se vám stalo,
Milosti, že tak smutně vypadáte?

Rosalina. Pomozte, držte jej, on omdlévá.

Proč zbledl jste? Zajisté od nemoci
námořní po té cestě z Moskvy sem.

Biron. Tak trestá nebe křivou přísahu.

Zda čelo z kovu dél to vydrží? –
Zde stojím, kněžno, spusť své střely na mne,
rozdrť mne pohrdou a potup smíchem,
probodni celou nevědomost mou
svým ostrým vtipem, ano na kusy
břítčnými nápady mne rozsekej;
já nikdy víc tě k tanci nevyzvu,
aniž tě v ruském kroji navštívím.
Již nespolehnu se na psané řeči,
na jazykovou žáka obratnost,
nepřijdu v nátvařce k milence své,
a nebudu, jak slepý harfeník,
jí v rýmech chválit. Dykytové fráse,
hedbávné výrazy, nakupené
hyperbole, strojená líčidla,
školácké vidy, tylo letní mušky,
mně nasadily skvělé vrtochy.
Již odřikám se jich, a slibuji
té bílé rukavici (kterak bílá
jest ruka, to ví Bůh), že od nynějška
chci vyjadřovat city srdce svého
režnými „ano“, vlněnými „ne“;
i začnu hned: Věř, děvče, Bůh to ví,
má láska k tobě jest *sans* líčení.

Rosalina. Jen beze *sans*,⁷⁹⁾ prosím vás.

Biron.

Mámtě v sobě

vždy ještě něco předešlého vzteku; –
jen trpělivost, neb jsem dosud slab,
však ponenáhlu tomu odvyknu.
Jen zvolna, uvidíme. Napište:
„Bůh milostiv buď nám,⁸⁰⁾ těm lidem třem,
jsouť nakaženi, mají nemoc v srdci –
od vašich očí ránu morovou.
Ti páni navštíveni jsou, však vy
jevíte také známky nákazy.⁸¹⁾

Ke králi.

Již sám se hajte; vtip můj v koncích jest.

Král. Poučte nás, milostná princezno,
jak slušně za ten hrubý přestupek
se máme omluvit.

Princezna. Nejlíp se přižnat.

Nebyl jste zde nedávno převlečen?

Král. Byl.

Princezna. Měl jste pohromadě smysly své?

Král. Měl, krásná kněžno.

Princezna. Když jste tedy byl
zde, copak pošeptal jste dámě své?

Král. Že ctím ji výše nežli všechen svět.

Princezna. A když to přijme, pak ji zapřete.

Král. To neučiním, na svou čest.

Princezna. Jen zvolna,
nepřisahejte; křivě přísahav
již jednou snadno vám to bude opět.

Král. Zavrzte mne, když přísahu tu zruším.

Princezna. Tak učiním, a proto splňte ji.

Mluv, Rosalino, co ten Rus ti šeptal?

Rosalina. Milosti, on mi šeptal, že mne má
tak rád jak vzácný zrak svůj, že mne ctí
nad celý svět, a k tomu doložil,
že buď chce být mým chotěm aneb zemřít.

Princezna. Nuž mnoho štěstí! Vznešený ten pán
plní své slovo velmi chvalitebně.

Král. Jak tomu rozumíte? Na mou věru,
já nikdy dámě té tak nepřisáhal.

Rosalina. Tak učinil jste, Bůh jest svědek můj,
a na stvrzení toto jste mi dal;
než vezměte to zase nazpět, pane.

Král. Svou věrnost i ten dar já věnoval
jsem princezně, kteroužto poznal jsem
po tomto klénotu na její ruce.

Princezna. Dovolte, tento klenot měla ona;
a mojí milovnicí byl lord Biron.

K Bironovi.

Nuž chcete *mne*, aneb tu perlu nazpět.

Biron. Ni jedno ani druhé, nechci nic.

Jak patrně, vše umluveno bylo.

Náš žert byl prozrazen, i měl být zmařen,
jak fraška vánoční. Nějaký pleskal,
nějaký tajtrlík neb kortyzoun,
neb ramenáč, neb fatkář, sprostý Janek,
jehožto smích mu vraští obličej,
jenž princeznu dovede rozesmát,
když v dobré míře jest, náš zámysl
dřív vyradil, a dámy pak si dary
své směnily, a my tak oklamáni
jen pouhým známkám jsme se dvořili.
Jsmeť opět věrolomni – vědomě
i mýlkou. Tak to jest.

K Boyetovi.

A nepokazil
jste vy náš žert, jen abychom se stali
věrolomnými? Nohu princeznu
dle míry zevrub znáte, v oko jí
se smějete? a kryjete jí záda
před ohněm, drže talíř v ruce své

ji vyrazíte veselými šprými?
Vy popletl jste naše pachole –
však šašku, jako vy jste, projde všecko.
Vás pochovají v ženské košili.
Šilháte po mně? Věru oko to,
jenž raní jako olověný meč.

Boyet. To převeselá byla jízda kolem.

Biron. Hle, on mne vyzývá! Jsem hotov, ticho!

Vystoupí Costard.

Buď vítán, vtipná hlavo, zamezil
jsi pěkný souboj.

Costard. Milý Bože, pane,
mohou přijít už ti tři bohatýři?

Biron. Jsou jenom tři?

Costard. I ne, však velmi pěkné
to jest, neb každý představuje tři.

Biron. A třikrát tři je devět.

Costard. Nikoli,
to není, pane, tak; myslím že není!
Vždyť nejsme blázni, pane, pravím vám;
co víme, víme; doufám, třikrát tři...

Biron. Že není devět.

Costard. S dovolením, pane,
my dobře víme, mnoho-li to jest.

Biron. Já vždycky třikrát tři za devět míval.

Costard. Bylo by smutné, pane, kdybyste se musil živit počítáním.

Biron. Mnoho-li je to?

Costard. Můj milý Bože, pane, ti lidé sami, ti komedianti vám povědí, mnoho-li to obnáší. Co
se mne týče, mám, jak říkají, představovat jen jednu osobu v jedné bídne osobě –
Pompiona Velikého, pane.

Biron. Jsi ty také jeden z bohatýřů?

Costard. Ráčili mne uznat za hodna, abych představoval Pompiona Velikého; já arcit' neznám
pravý stupeň toho bohatýra, ale já se za něj postavím.

Biron. Jdi, ať se chystají.

Costard. Však my to hezky vyvedeme, dáme si na tom záležet
Odejde.

Král (*k Bironovi*). Bojím se hanby, nepouštěj jich sem.

Biron. My již jsme hanbě zvyklí, Milost králi,
a bude dobře, vidět horší výstup,
než králův byl a jeho tovaryšů.

Král. Já nechci aby přišli.

Princezna. Milost králi,
dovolte, bych váš rozkaz překročila.
Nejlíp se líbí ona kratochvíl,
kterážto sama neví jak se líbí.
Když horlivost se zalíbí snaží,
však představení právě snahou tou
se nechce dařit, takovýto zmatek
nejvíce slouží k obveselení,
když velké věci mrou při samém rození.

Biron. Trefný to popis naší zábavy.

Vystoupí Armado.

Armado. Pomazanče, žádám o vynaložení jen tolika tvého královského líbezného dechu, co by stačilo na několik slov.

Mluví po straně s králem, jemuž odevzdává list.

Princezna. Slouží-liž Bohu tento člověk?

Biron. Proč se ptáte?

Princezna. Poněvadž nemluví jako člověk, kterého stvořil Bůh.

Armado. To je všecko jedno, můj krásný, laskavý, medový panovníče; neboť vás ujišťuji, že učitel jest velmi fantastický; příliš, příliš ješitný; příliš, příliš ješitný; ale my to vložíme, jak říkáme, na *fortuna della guerra*. Přeji vám klidnou mysl, královský párku.

Odejde.

Král. To bude pěkné představení bohatýrů. On představuje Hektora Trojského, pasák Pompeja Velikého, farář Alexandra, Armadův panoš Herkula, a učitel Judu Makabejského. Když v prvním výstupu ti čtyři obstojí, pak v ostatních pět hrdinů se přestrojí.

Biron. Pět jich je v prvním výstupu.

Král. Ty mylíš se, neb tomu není tak.

Biron. Učitel, chvastoun, farář, blázen, panoš. Krom novum⁸²⁾ takových pět v celém světě, tak dokonalých, více najít nelze.

Král. Lod' plachty spustila, již blíží se.

Vystoupí Costard co Pompejus.

Costard. „Pompejus jsem –“

Boyet. Ba nejsi, lež to je.

Costard. „Pompejus –“

Boyet. S hlavou levhartí na koleně.⁸³⁾

Biron. Výborně, starý šašku; s tebou chci přítel být.

Costard. „Pompejus jsem, Pompejus Tlustý zván.“

Dumain. „Velký.“

Costard. Tak, pane, Veliký. „Pompejus Velký zván, jímž mnohý nepřítel na útěk s pole hnán. Na cestě přiveden jsem k vám tu náhodou, bych kněžně zpanilé zde složil počest svou.“ Řekne-li Její Výsost: „Děkuji, Pompeji,“ jsem hotov.

Princezna. Veliké díky, veliký Pompejí.

Costard. Nestojí to za řeč; myslím, že jsem to dokonale vyvedl. Malou chybičku jsem udělal ve slově „Veliký“.

Biron. Sáším svůj klobouk proti grešli, že Pompejus je nejlepší ze všech bohatýrů.

Vystoupí sir Nathanael co Alexandr.

Nathanael. „Za živa byl jsem všech stran světa pánem, podmanitelů prvním velikánem; můj štít vám jeví, že jsem Alisandr.“

Boyet. Tvůj nos praví že ne, neb stojí příliš rovně.⁸⁴⁾

Biron. To váš nos vyčenicchal, jemnocítý pane.

Princezna. Rek zmaten jest; jen dále, Alexandre.

Nathanael. „Za živa byl jsem všech stran světa pánem –“

Boyet. Tak jest, všech reků prvním velikánem.

Biron. Pompeji Veliký.

Costard. Má služba, Costard spolu.

Biron. Odved' podmanitele Alisandra.

Costard (*k Nathanaelovi*). Ó pane, vy jste zvrhl světoborce Alisandra. Za to vám strhnou s těla ten malovaný kabát; váš lev,⁸⁵) jenž v ruce drží burdýř, sedě na noční stoličce, bude dán Ajaxovi, který bude dvanáctý bohatýř. Podmanitel, a pro leknutí neumí promluvit. Utec s hanbou, Alisandre.

Nathanael *odejde.*

To jest s vaším dovolením pošetilý dobrák; poctivý člověk, ale snadno spleten. – Však přijdou ještě jiní bohatýři, a ti to budou jinak odříkávat.

Princezna. Ustup stranou, dobrý Pompeji.

Vystoupí Holofernes co Judas a Moth co Herkules.

Holofernes. „Velkého Herkula představuje to škvrně,
jímž Cerberus jest zabit, trojhlavý ten *canus*;
a když byl v plenkách ještě – mně,
již hady uškrtila jeho *manus*.
Quoniam ještě malý jest,
ergo mám uvádět jej čest.“

K Mothovi.

Odejdi s vážností a ztrať se.

„Já Judas jsem –“

Dumain. Jidáš?

Holofernes. Nikoliv Iškariotský, pane.

„Já Judas jsem, zván Makabejský –“

Dumain. Judas je Jidáš.

Biron. Líbající zrádce. – Kterak jsi se stal Jidášem?

Holofernes. „Já Judas jsem –“

Dumain. Tím větší hanba pro tě, Jidáši.

Holofernes. Co chcete, pane?

Dumain. Udělat, aby se Jidáš oběsil?

Holofernes. Učinite začátek, vy jste starší.⁸⁶) Však já neztratím hlavu.

Biron. Poněvadž žádnou nemáš.

Holofernes. Copak je to?

Boyet. To je hlava na citeře.

Dumain. Hlavička na špendlíku.

Biron. Umrlčí hlava na prstenu.

Longaville. Hlava na starořímské minci, sotva ještě viditelná.

Dumain. Vyřezávaná koštěná zátka na prachovnici.

Biron. Půl tváře sv. Jiří na sponce.

Dumain. Ano, a k tomu na olověné.

Biron. Již nosí zubař na čepici. A teď dále; neboť jsme ti napravili hlavu.

Holofernes. Vy jste mi spletli hlavu.

Biron. Není pravda, vždyť jsme ti dali dost hlav.

Holofernes. Ale zpohlavkovali jste je všechny.

Biron. Kdybys lvem byl, stalo by se to.

Boyet. Že však jest osel, tedy ho již pusťte. – Bud' s Bohem, Judo; nač pak ještě čekáš?⁸⁷)

Holofernes. To není hezké, ani šlechetné.

Boyet. Posvěťte Judovi, by neklopýtl ve tmě.

Princezna. Ó chudák Makabeus! tomu dali.

Vystoupí Armado co Hektor.

Biron. Skryj hlavu, Achille, zde přichází Hektor ve zbroji.

Dumain. Ačkoli posměšky mé vracejí se domů, chci přece býti vesel.

Král. Proti tomuto byl Hektor jen poběhlík.

Boyet. Což je to Hektor?

Král. Myslím, že Hektor nebyl tak čistě zrostlý.

Longaville. Jeho lýtko je příliš tlusté na Hektora.

Dumain. Tuze hrubé.

Biron. To nemůže být Hektor.

Dumain. To je nějaký bůh neb malíř, neboť tváří obličej.

Armado. „Mars, kopím vládnoucí všemocný bůh,

obdařil Hektora, dědice Ilionu,

jenž byl tak statečný, udatný druh,

že dnem i nocí bránil se na svém pavilionu.

Ten květ jsem já –“

Dumain. Ta máta.

Longaville. Ta viola.

Armado. Milý pane Longaville, držte jazyk na uzdě.

Longaville. Já spíše mu zdu pustím, neboť běží na Hektora.

Dumain. Ba právě, a Hektor je chrt.

Armado. Ten statečný voják jest umrlý a shnilý; milé děti, nezneuctívejte jeho kosti v hrobě.

– Ale já musím dále odříkávat. Milostivá princezno, nakloňte mně smysl svého sluchu.

Princezna. Mluv, statný Hektore; my máme z toho veliké potěšení.

Armado. Klaním se trepce Tvé Milosti.

Boyet. On ji miluje podle stopy.

Dumain. Poněvadž nemůže podle lokte.

Armado. „Ten Hektor vynikal nad Hanibala –“

Costard. Družka již odešla, milý Hektore, již odešla; již dva měsíce je na cestě.

Armado. O čem mluvíš?

Costard. Věřu, nebudete-li poctivým Trojánem, tedy je to ubohé děvče ztraceno. Ona je s útěškem, a dítě nadírá se již v mateřském životě: je od vás.

Armado. Ty mne potupuješ zde před potentáty? Za to musíš umřít.

Costard. Pak bude Hektor mrskán, že obtěžkal Jaquenettu, a oběšen, že usmrtil Pompeje.

Dumain. Převzácný Pompeji!

Boyet. Proslavený Pompeji!

Biron. Větší než veliký, veliký, veliký, veliký Pompeji! Pompeji Ohromný!

Dumain. Hektor se třese.

Biron. Pompejus jest rozčilen. Ks ks! jen je štvěte!

Dumain. Hektor jej vyzve.

Biron. To musí, a kdyby neměl v těle více krve, nežli k večeři pro blechu.

Armado. Já tě vyzývám, klacku!

Costard. Já nebudu bojovati klackem, já budu sekati mečem. – Prosím vás, půjčte mně ještě mou zbroj.

Dumain. Ustupte rozníceným bohatýrům!

Costard. Já to udělám v košili.

Dumain. Nejodvážlivější Pompeji!

Moth. Pane, o tón níže. Nevidíte, že se Pompejus svléká k boji? Copak myslíte? vždyť přijdete o všecku svou reputaci.

Armado. Páni a vojínové, odpusťte, já nebudu bojovati v košili.

Dumain. Nemůžete to odepřít. Pompejus vás vyzval.

Armado. Milé lidičky, mohu a chci to odepřít.

Biron. Jakou příčinu máte k tomu?

Armado. Holá pravda jest, že nemám žádnou košili; nosím za pokání vlněné látky.

Boyet. Uložili mu to v Římě z nedostatku plátna. Od té doby – přísáhal bych na to – nosil jenom onuci Jaquenettinu, a to na srdci jako milou památku.

Výjev pátý.

Vystoupí Mercade.

Mercade. Bůh pozdrav Vaši Milost.

Princezna. Buď vítán mně, Mercade; škoda jen, že přerušuješ naši kratochvíl.

Mercade. Jsem zarmoucen, Milosti, neboť zpráva, kterou přináším, tíží, jazyk můj. –
Král, otec váš –

Princezna. Jest mrtev! Při sám Bůh!

Mercade. Tak jest; mé poselství jest vykonáno.

Biron. Pryč, bohatýři, výjev zatmívá se.

Armado. Co se mne týče, já oddychuji. Já svým hloupým rozumem poznal, že se mně děje křivda, a pomohu si ku právu, jak se sluší na vojína.

Bohatýři odejdou.

Král. Jak jest Milosti Vaší královské?

Princezna. Boyete, chystej se; chci pryč dnes večer.

Král. Ne tak, princezno, prosím zůstaňte.

Princezna. Chystej se, pravím. – Mějte díky mé, převzácní páni, za vši péči svou; a z hlubin nově zarmoucené duše vás prosím, byste svým věhlasem nám prominuli rozpustilý odpor, jež činily jsme vám. A byly-li jsme až příliš smělé v našich rozmluvách, tím vinna vaše zdvořilost. Již mějte se dobře, ctěný králi! Těžké srdce nebývá výmluvné, tož odpusťte, že nedostatečné vám vzdávám díky za velké žádosti mé rychlé splnění.

Král. Krátkostí času vše se uspěšuje, a začasté se v době poslední, vyřídí šťastně, co se dlouho vleklo. A jakkoli truchlící čelo dcery nepřístupno jest lásky úsměvu, nad nímž by jinak rádo zvítězilo: přec, kdežto dřív o lásce byla řeč, mrak zármutku ten záměr nezapuzuj. Neb oplakávat drahé ztracené jest méně prospěšno, než radovat se nově nalezeným přátelům.

Princezna. Nerozumím vám, žel můj tupý jest.

Biron. Počestná, přímá slova pronikají nejlépe ucho želu; rozumějte dle těchto známek králi. K vůli vám jsme zanedbali čas a hanebně zahrávali se svojí přísahou. Nás vaše krása, dámy, zšeredila

a vedla myslí naše právě k tomu,
co bylo opak našich úmyslů
a čím my směšnými se stali; neboť
jest láska plna divných způsobů,
jak děcko rozpustilá, skotačivá
a ješitná; jak okem povstává,
tak podobna jest oku, plna jsouc
podivných podob, obyčejů, tvarů,
nestálá v předmětech na způsob oka,
jenž pohledem svým těká sem a tam.
Ten pestrý oděv lehkovážné lásky
my na se vzali; tím-li v očích vašich
my zpronevěřili se přísahám
a důstojnosti své: tož nebeské
ty oči, jenž tu chybu objevily,
nás k tomu svedly. Protož, krásné dámy,
když láska naše vaším dílem jest,
i chyba, které dopouští se láska,
jest vaším dílem. My tím sami sobě
jsme věrni,⁸⁸) stanouce se nevěrnými,
abychom vám na věky byli věrni,
kteréž jste obojím nás učinily.
Tím způsobem i ona nevěra,
jenž sama v sobě nepravostí jest,
se očišťujíc v pravou cnost se mění.

Princezna. My přijaly milostné vaše listy
a dary, posly lásky; v dívčí radě
své měly jsme to však za zdvořilost,
za šprým a pochlebek, za příležitost
jen prázdné řeči. Opravdověji
jsme vše to nepojaly, proto též
i vy svou lásku mějte za žert jen.

Dumain. Víc ne[ž]li žert jevíly naše listy.

Longaville. I zraky též.

Rosalina. My nebraly to tak.

Král. Teď v nejposlednějším to okamžiku
nám přejte lásku svou.

Princezna. Čas tuším jest
už krátký k uzavření Věčné smlouvy.
Ne, králi můj, vy beztoho již dosti
jste zpronevěřilý, pln těžké viny.
Jestliže z lásky ke mně (ačkoliv
nižádné k lomu není příčiny)
hodláte něco učiniti, pro mne
to učinite; já přísaze však vaší
nic neuvěřím; pročez honem jděte
do daleké nějaké poustevny,
odloučené od světských rozkoší;
tam zůstaňte tak dlouho, dokud dvanáct
nebeských znamení svůj roční běh

nevykoná. Když přísný, osamělý
ten život nezmění váš úmysl,
povstalý v prvním překypění krve;
když mráz a púst, když příkré obydlí
a tenký oděv nedovedou změnit
bujaré květy vaší lásky, když
ta obstojí ve zkoušce beze změny:
pak po skončení toho roku přijďte
se o mne hlásit ve jménu té pouště.
A já, při této ruce panenské,
jež tiskne tvou, chci potom tvojí být;
do té však doby již se uzavru
se žalem svým do domu smutku, kdež
prolévat budu slzy nářeku
pro otce svého smrt. Zamítneš-li
můj návrh, tedy pusťme ruce své
i nároky na srdce druhého.

Král. To, ba i více kdybych nepřijal,
jen abych hověl svému pohodlí,
mé oči zavři náhlá smrti ruka.
Již tedy srdce mé jest navždy tvé.

[**Biron.** A což pak já, má drahá, činit mám?

Rosalina. Též očistit se, vaše hříchy páchnou,
vy věrolomností jste poškrvněn:
a proto, přízeň-li mou chcete získat,
musíte bez ustání celý rok
navštěvování nemocných se oddat.]⁸⁹⁾

Dumain. Což ale já, má drahá, copak já?

Kateřina. Vy ženu pojměte! – Vám bradu, zdraví
a poctivost – tři tyto věci přeji
vám s trojnásobnou láskou.

Dumain. Mám-liž říci:
já děkuji ti, moje milá ženo?

Kateřina. To ještě ne, až po roce a dni;
dřív neuvěřím slovům holobrádků.
Až přijde král k mé kněžně, přijďte také,
a budu-li mít nazbyt mnoho lásky,
i vám jí udělím.

Dumain. Až do těch dob
chci upřímně a věrně sloužit vám.

Longaville. Co říká Marie?

Marie. Já po roce
si vyměním za černý oblek svůj
věrného přítele.

Longaville. Já budu čekat,
než čas ten dlouhý jest.

Marie. Tak jako vy;
jet' málo mladíků tak vyrostlých.

Biron. Má drahá přemýšlí? Ó pohleď na mne,
hle oko srdce mého, moje oko,

jak pokorná v něm žádost očekává
tvé odpovědi; ulož službu mně,
kterouž bych tvoji lásku mohl získat.

Rosalina. Já častokráte o vás slýchala,
dřív ještě, než jsem spatřila vás, pane;
vás líčí pověst jako posměváčka,
plného podobenství, úsměšků,
kterýmiž zahrnujete vše vůkol,
co v oboru jest vtipu vašeho;
abyste pelyněk ten vyplnil
ze svého úrodného mozku, tím
pak získal mne, ač líbí-li se vám –
a jinak nelze vám mne získati –
musíte celý rok, to den jak den,
nemluvné navštěvovat nemocné,
a stále obcovat jen s nešťastníky
stenajícími, maje úlohu,
vším vtipu svého vynaložením
přivádět k smíchu bídné neduživce.

Biron. Vymáhat z jícnu smrti divý smích?
To nelze, to jest zhola nemožné.
Žert nepohne umírající duší.

Rosalina. To právě jest ta cesta, potlačit
to posměváctví, podněcované
pochvalným smíchem lehkovážných bláznů.
Žert prospívá jen v uchu posluchače,
ne na jazyku svého původce.
Když uši nemocných, ohlušené
svým vlastním úpěním a bědováním,
poslouchat budou vaše jalové
úsměšky, tedy pokračujte v nich,
a já si vás i s touto chybou vezmu.
Však nebudou-li chtít jich slyšeti,
odložte choutku tu; já vidouc vás
té chyby prosta radovati budu
se z polepšení vašeho.

Biron. Po celý rok? Nuž staň se, buď jak buď,
rok budu v nemocnici dělat šaška.

Princezna (*ku králi*). Můj milostivý pane, já se loučím.

Král. My provodíme vás na vaši cestu.

Biron. Ba nekončí se naší lásky příběh
jak obyčejná veselohra; Honza
nedostal Máru. Naše dámy měly
tak býti zdvořilé a udělat
nám k vůli veselohru z toho šprýmu.

Král. Pojď, vždyť o rok a den se jedná pouze,
pak konec jest.

Biron. Na hru to příliš dlouze.

Vystoupí Armado.

Armado. Dovolte, milostivý králi – –

Princezna. Nebyl to Hektor?

Dumain. Udatný rytíř Trojský.

Armado. Chci políbiti tvůj královský prst a vzítí odpuštění. Mne váže slib: já připověděl Jaquenettě, že k vůli její lásce po tři léta budu chodit za pluhem. – Ale nejvznešenější Výsosti, nechcete poslechnouti rozmluvu, kterou ti dva učené lidé složili na počest sovy a žežulky? Měla býti závěrkem naší hry.

Král. Tedy je honem zavolej, poslechneme je.

Armado. Hej. pojd'te sem.

Vystoupí Holofernes, Nathanael, Moth, Costard a jiní.

Armado. Tato strana jest *Hiems*, zima; a tato *Ver*, jaro. Jednu zastupuje sova, druhou žežulka.

Ver, začni.

Zpěv.

Jaro. Když v jarní době louka skvěje
se pestrých květin ozdobou,
nový na nás život se směje
ode všad celou přírodou,
žežulka kolkolem posmívá
se manželům a takto zpívá:
Kuku!
kuku, kuku! Strašný to hlas!
každého muže jímá žas.

Když pastucha na stéblo píská,
skřivánek jitro zvěstuje,
na bělidle se plátno blýská,
hrdlička něžně cukruje,
žežulka kolkolem posmívá
se manželům a takto zpívá:
Kuku!
kuku, kuku! Strašný to hlas!
každého muže jímá žas.

Zima. Když na stěnách se jíní bělá,
pastýř na nehty pouští dech,
když z mléka v sklepě led se dělá,
před mrazem okna chrání mech,
dech ledový se z úst nám souká,
tu sova noční dobou houká:
Tuví!
tuví, tuhó! Zpěv veselý!
Ty Honzo v krčmě sed' a pí!

Když vůkol ostrý vítr fičí,
kašlem dusí se kazatel,
když jablko na kamnech syčí,
nos rudne, jak by růži měl,
zpod sněhu ptačí hlava kouká,
tu sova noční dobou houká:
Tuví!
tuví, tuhó! Zpěv veselý!
Ty Honzo v krčmě sed' a pí!

Armado. Slova Merkurova znějí drsně po zpěvech Apollinových. Vy tudy jděte, a my půjdeme tudy.

Odejdou.

Připomenutí.

Veselohra tato, která ponejprv tiskem vyšla v Londýně r. 1598, náležejíc ku pracím Shakespearova mládí, jest bez odporu jeho nejchatrnější kus, ba mnozí jej docela upírají Shakespearovi. Johnson vyjadřuje se v něm takto: „Musí se připustiti, že v tomto kuse, jež všickni vydavatelé jednosvorně kárají, ano někteří co nedůstojný básníka našeho zavrhují, nacházejí s[e] mnohá místa podlá, dětinská a sprostá, i některá taková, která nemohla býti představována, jak se udává, u přítomnosti panenské královny. A však roztroušeny jsou po celku mnohé zábřesky genia, a není kusu, který by měl více patrných známek ruky Shakespearovy.“ A skutečně žádný z vydavatelů Shakespeara nedovolil si tuto veselohru vyloučiti z počtu jeho prací. Odkud vzal Shakespeare látku k tomu kusu, dosavad není vypátráno; je-li vlastním jeho výmyslem, tedy podal tím zjevný důkaz, že lépe umí vzdělávati dramaticky látku odjinud vzatou, nežli sám novou vynalezati. Rozebíratí podrobněji chatrný kus ten bylo by zbytečné a bezúčelné.

Co do překladu neposkytuje žádný kus Shakespearův tolik obtíží jako tento, neboť žádný jiný není v té míře přeplněn nechutnými a malichernými vtipy, které na pouhých slovních hříčkách spočívajíce naprosto každému překladu se vzpírají, jakož na to hojně ukazováno v Poznamenáních.

Poznamenání.

Str. 2. ¹⁾ T.j. pokojně spáti.

Str. 3. ²⁾ Stará vydání mají *fast* (postiti se), což Theobald vhodně opravil ve *feast* (hodovati).

Pozn. překl.

Str. 3. ³⁾ Totiž citáty z cizích spisů.

Str. 7. ⁴⁾ Všecky tyto řeči plny jsou nepřeložitelných hříček slovních.

Pozn. překl.

Str. 7. ⁵⁾ *Peace* znamená zde tolik jako: „ticho“, ale Costard je bere v druhém smyslu jako „pokoj, mír“.

Str. 8. ⁶⁾ Zde zdá se nám vhodná oprava Collierova, který místo *vassal* čte *vessel*.

Pozn. překl.

Str. 10. ⁷⁾ *Blahoslavenství* místo *protivenství*; *strast* místo *slast*. Costard plete si totiž slova původu románského: *prosperity* a *adversity*, *affliction* a snad *benediction*, jakož vůbec slova taková méně jsou běžná obecnému lidu anglickému, který větším dílem užívá jen slov původu germánského, pokud s nimi lze vystačiti. Slova románská užívají se hlavně ve vyšší konverzační řeči a ve slohu ozdobném. Podobně pletou si taková slova také ve veselohře „Mnoho povyku pro nic za nic“

přihlouplí konšelové Kalina a Břecka.

Pozn. překl.

Str. 11. ⁸⁾ Totiž: v řeči, *crossed*. Mothova odpověď na to obsahuje hříčku slovní, neboli v ní *crosses* (kříže) znamenají jistou minci, na níž ražen byl kříž, na př. jako na tak zvaných křížových tolarech.

Str. 12. ⁹⁾ Narážka, ve spisech Shakespearovy doby často se objevující, na cvičeného koně jistého Bankesa, který svým tancováním, počítáním a jiným uměním velice byl obdivován.

Str. 12. ¹⁰⁾ V originálu jest zde nepřeložitelná slovní hříčka.

Pozn. překl.

Str. 12. ¹¹⁾ Čtvero pletí musí se rozuměti o čtverém plemeni lidském: kavkazském s pletí bílou, mongolském s pletí žlutou, negerském s pletí černou a americkém s pletí rudou.

Pozn. překl.

Str. 13. ¹²⁾ Totiž: čilý vtíp.

Str. 13. ¹³⁾ Narážka na obecně známou toho času baladu o králi Kofetuovi, který pojal za manželku žebračku Penelofonu.

Str. 15. ¹⁴⁾ V originálu jest tu nepřeložitelná slovní hříčka.

Pozn. překl.

Str. 15. ¹⁵⁾ *Desolation* místo *exultation* aneb jiného podobného slova. Srov. pozn. 7.

Pozn. překl.

Str. 15. ¹⁶⁾ Tomuto místu se dostalo rozličných výkladů, dílem na základě libovolných změn textu. Nám se zdá takové namáhání býti zbytečným, neboť máme za to, že básník úmyslně klade Costardovi nesmysl do úst.

Pozn. překl.

Str. 15. ¹⁷⁾ Smysl tohoto místa žádný z hloubavých komentátorů Shakespearových nevyložil. My se kloníme k výkladu nejpřirozenějšímu, že, jako Costard sprostý, Armádo mluví vyšší nesmysl.

Pozn. překl.

Str. 15. ¹⁸⁾ K vyzvání na souboj dle pravidel, jaká platila za oněch časů v sporech cti se týkajících. Narážky na ně nacházejí se i v jiných kusech Shakespearových.

Str. 17. ¹⁹⁾ Totiž tak zvaných *svobodných*.

Str. 19. ²⁰⁾ Řeči tyto plny jsou nepřeložitelných, ba dílem nesrozumitelných hříček slovních.

Pozn. překl.

Str. 20. ²¹⁾ Princezna a její dámy totiž mají nátvařky, jaké se nosívaly na cestách.

Str. 22. ²²⁾ V originálu hříčka se slovy: „Perchance *light* in the *light*“ (snad lehká při světle).

Str. 23. ²³⁾ Nepřeložitelné, ale málo duchaplné hříčky slovní v těchto řečech vedly nutně ku překladu volnějšímu, při čemž hlavně zřetel brán k souvislosti smyslu.

Pozn. překl.

Str. 25. ²⁴⁾ Slovo beze všeho smyslu. Naznačeno tu, že může herec zaspívati jakoukoli píseň.

Str. 25. ²⁵) „French brawl“ byl jistý francouzský tanec, podobný kotilionu. Slovo „brawl“ ostatně znamená také *povyk, vádu*.

Str. 26. ²⁶) Těmito slovy doplňuje Moth refrén staré písně (For O, for O, the hobby-horse is forgot), vztahující se na vypuštění stereotypní figury dětského koníka z průvodu o slavnosti prvního máje.

Str. 26. ²⁷) Tuto následuje několik naprosto nepřeložitelných řečí, obsahujících titěrné hříčky slovní.

Pozn. překl.

Str. 27. ²⁸) Zde opět musily vynechány býti celé řeči, plné nechutných a úplně nepřeložitelných hříček slovních. Nad to ani text jejich v rozličných starších vydáních se spolu nesrovnává.

Pozn. překl.

Str. 27. ²⁹) Rozuměj minci toho jména.

Str. 28. ³⁰) Rozuměj: Kupidův.

Str. 29. ³¹) T. sluhů církevních soudů, které obesílaly před sebe osoby ze smilství viněné.

Str. 30. ³²) Princezna jmenuje v originálu lesního svým zrcadlem (což nedalo se v překladě do rýmovaných veršů vměstnati), které jí ukázalo její osobu v pravé podobě.

Pozn. překl.

Str. 31. ³³) Z rozličných výkladů toho místa zdá se nám býti nejprůměřenější ten, že princezna slovem „obec pospolita“ (common-wealth) rozumí ironicky spolek králův se svými dvořany utvořený.

Str. 32. ³⁴) Viz poznamenání 13.

Str. 33. ³⁵) Vykladači nejsou sjednoceni, zdali těchto šest veršů náleží k listu Armadově, anebo zdali to jest satyrický přídavek Boyetův snad z nějaké známé básně onoho času.

Str. 33. ³⁶) Vlastně zbudou na jevišti ještě Boyet, Rosalina a Costard, ale řeči jejich naprosto jsou nepřeložitelné pro neustálé hříčky slovní, s části necudné, pročež vypuštěním jich čtenáři nižádné krásy neujde.

Pozn. překl.

Sir. 34. ³⁷) Tuto jest v originálu osm rýmovaných sáhodlouhých, všeho rytmu prostých veršů, které se vidělo raději prosou přeložiti.

Pozn. překl.

Str. 35. ³⁸) Zde opět dva rýmované verše přeloženy jsou prosou.

Pozn. překl.

Str. 35. ³⁹) Totiž: jmenuju-li Adama nebo Kaina.

Str. 35. ⁴⁰) Zde opět nachází se v originálu šest úplně nepřeložitelných veršů, obsahujících nechutnou hru s písmeny.

Pozn. překl.

Str. 35. ⁴¹) *Pia mater* slove útlá blánka mozková, která i v jiných kusech Shakespearových pokládá se za sídlo ducha.

Str. 36. ⁴²) Zde vynechány jsou některé nepřeložitelné hříčky se slovem *parson* (farář).

Pozn. překl.

- Str. 36. ⁴³⁾ Začátek latinských eklog Baptisty Spagnola Mantuánského z 15. století, kterážto kniha byla velmi pilně čítána ve školách.
- Str. 37. ⁴⁴⁾ Shakespeare zde zapomněl, že Jaquenetta nezná Birona a sama před tím povídala, že jí to psaní poslal Don Armado. Také jest Biron chybně naznačen co dvořanin francouzské princezny.
- Str. 38. ⁴⁵⁾ T. j. uvedu vás tam co hosta.
Pozn. překl.
- Str. 38. ⁴⁶⁾ Srovnej poslední slova Costardova ku konci prvního výjevu jednání prvního.
- Str. 39. ⁴⁷⁾ Křivopřísežníci za trest staveni byli na pranýř, majíce na prsou cedulku, na níž napsáno bylo jich provinění.
- Str. 40. ⁴⁸⁾ V originálu „a green goose“ (zelená husa), což jako v češtině žába“ znamená nedospělé sprosté děvče.
- Str. 43. ⁴⁹⁾ Narážka na znělku, kterou četl král.
- Str. 46. ⁵⁰⁾ Narážka na tehdejší modu světlé pleti i světlých vlasů.
- Str. 47. ⁵¹⁾ Totiž ženských jakožto jedinému pravému podnětu studování, jak následující vtipkování Bironovo dokázati se snaží.
Pozn. překl.
- Str. 50. ⁵²⁾ Nápodobení válečného hesla, jako u Angličanů: „Saint George“, u Španělů: „San Jago“ atd.
- Str. 51. ⁵³⁾ Slova ta vztahují se na oběd, od kteréhož právě přichází.
- Str. 51. ⁵⁴⁾ To se vztahuje na neobyčejné slovo „peregrinate“ (cizinský), jehož užil Holofernes.
- Str. 51. ⁵⁵⁾ Zde následuje několik výtek, činěných Armadovi pro jeho výslovnost, při čemž pozoruhodno jest, že se mu vytýká nynější vyslovování slov *doubt*, *debt*, *calf*, *neighbour* a.j., z čehož souditi se musí, že to bylo tehdáž něco nového, ještě vůbec nezobecnělého, a že tak mluvily jenom vybranější třídy společnosti.
Pozn. překl.
- Str. 51. ⁵⁶⁾ Priscian, učitel gramatiky v Konstantinopoli na začátku VI. stol., sepsal obšírnou mluvnici latinského jazyka.
Pozn. překl.
- Str. 52. ⁵⁷⁾ Narážka na obyčej pijáků, vypíjeti s vínem něco hořícího, v kterémž kousku vyhledávali jakousi chloubu.
- Str. 52. ⁵⁸⁾ Zde vynecháno několik nepřeložitelných hříček slovních.
Pozn. překl.
- Str. 52. ⁵⁹⁾ Opět vynecháno několik nepřeložitelných vtipů.
Pozn. překl.
- Str. 52. ⁶⁰⁾ *Dunghill* znamená „hnojiště“.
- Str. 52. ⁶¹⁾ V originálu *charge-house*, kteréž slovo dosud nebylo od nikoho platně vyloženo.

- Str. 53. ⁶²⁾ „Devět bohatýrů“: tři křesťanští, tři židovští a tři pohanští, objevovalo se obyčejně při slavnostech městských.
- Str. 55. ⁶³⁾ Hříčka se slovem *wax*, které znamená „vosk“ a též „růstí“.
- Pozn. překl.
- Str. 55. ⁶⁴⁾ Zde vynechána řada nepřeložitelných hříček slovních.
- Pozn. překl.
- Str. 56. ⁶⁵⁾ Zde opět vynechány některé nechutné, nepřeložitelné vtipy.
- Pozn. překl.
- Str. 56. ⁶⁶⁾ Ve starodávních fraškách - na důkaz nevyhnutelnosti smrti a osudu - užíval blázen všelikých chytrostí a úskoků, by smrti neb osudu svému ušel, což však právě k tomu sloužilo, aby tím jistěji od nich byl zachvácen.
- Str. 57. ⁶⁷⁾ „St. Denis!“ (svatý Diviš), válečné heslo Francouzů.
- Str. 59. ⁶⁸⁾ Narážka na dykytové larvy dám.
- Str. 60. ⁶⁹⁾ Zde vynechána řeč Boyetova, obsahující nepřeložitelnou hříčku slovní, ovšem velmi chatrnou.
- Pozn. překl.
- Str. 61. ⁷⁰⁾ T. j. „já nejsem princezna, za kterou mne máte.“ Slovem „mrak“ naráženo na nátvařku.
- Pozn. překl.
- Str. 61. ⁷¹⁾ Až dosaváde snažili jsme se rýmované řeči také dle možnosti v rýmech podati; dále však to jednak naprosto nemožné pro neustálé slovní hříčky, které rýmu nepřekonatelné překážky v cestu staví, jednak příliš chatrná cena vtipkování toho ani za tu práci nestojí.
- Pozn. překl.
- Str. 61. ⁷²⁾ Hříčky se slovem *change*, které znamená „proměnu“ a také „jedno zatančení do kola.“
- Pozn. překl.
- Str. 61. ⁷³⁾ Jiní národové vidí v měsíci muže, Čechové svatého Davida hrajícího na harfu.
- Pozn. překl.
- Str. 62. ⁷⁴⁾ Narážky na hru v kostky, které se přeložiti nedají.
- Str. 62. ⁷⁵⁾ Zde vynechána řada vtipů, kteréž ani přeložiti se nedají aniž překladu zasluhují.
- Pozn. překl.
- Str. 63. ⁷⁶⁾ V originálu *statute-caps*, t. j. vlněné čepice, jaké dle ustanovení (*statute*) královny Alžběty měšťané v neděli a ve svátek nositi měli.
- Str. 65. ⁷⁷⁾ Zde vynechána nepřeložitelná hříčka se slovem *hail*, které znamená „zdar“, ale také „krupobití“.
- Pozn. překl.
- Str. 66. ⁷⁸⁾ Zde opět vynechána hříčka se slovem *virtue*, jenž znamená jednak „sílu“, jednak „cnost“.
- Pozn. překl.

Str. 68. ⁷⁹⁾ Rosalina zakazuje si Francouzské *sans* jako zbytek Bironovy předešlé naškrobenosti.

Str. 68. ⁸⁰⁾ Takový nápis dáván býval na domy, kde byla morová nákaza.

Str. 69. ⁸¹⁾ Zde vynechány některé řeči, obsahující nepřeložitelné hříčky slovní.

Pozn. překl.

Str. 73. ⁸²⁾ *Novum* slula hra v kostky, v níž devět a pět očí vyhrávalo.

Str. 73. ⁸³⁾ Narážka na kroj starověkých válečníků, jenž takové hlavy co ozdoby nosili na ramenou a na kolenou.

Str. 73. ⁸⁴⁾ Narážka prý na to, že Alexandr měl hlavu poněkud šikmo postavenou.

Str. 74. ⁸⁵⁾ Znak na štítu Alexandrově.

Str. 75. ⁸⁶⁾ Zde vynechána řeč Bironova, obsahující nepřeložitelnou hříčku slovní.

Pozn. překl.

Str. 75. ⁸⁷⁾ Zde vynechány dvě řeči, obsahující nepřeložitelnou slovní hříčku.

Pozn. překl.

Str. 79. ⁸⁸⁾ *My* tuto s Johnsonem čteme *true* na místo *false*.

Pozn. překl.

Str. 81. ⁸⁹⁾ Zdá se, že řeči tuto zaklíčené omylem se dostaly do tisku, jsouce vlastně první koncept spisovatelův řeči později obšírněji provedených.